

T.C.

ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SAĞLIK TURİZMİ ANA BİLİM DALI

ANTALYA İLİ ALANYA ÖRNEĞİNE GELEN SAĞLIK
TURİSTLERİNİN PLASTİK CERRAHİ VE ESTETİK
OPERASYON TERCİHLERİNİN POTANSİYEL
ARAŞTIRMASI

Yüksek Lisans Tezi

Alime MERDAN

Danışman
Dr. Öğr. Ü. İbrahim Aydın CANDAN

ALANYA
2024

T.C.
ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ANTALYA İLİ ALANYA ÖRNEĞİNE GELEN SAĞLIK TURİSTLERİNİN
PLASTİK CERRAHİ VE ESTETİK OPERASYON TERCİHLERİNİN
POTANSİYEL ARAŞTIRMASI

Yüksek Lisans Tezi

Alime Merdan
Sağlık Turizmi Anabilim Dalı
Sağlık Turizmi

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Aydın CANDAN

ALANYA
2024

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilemeyen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

.....
.....
Alime MERDAN

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın gerçekleştirilmesi sırasında verdiği paha biçilmez bilgilere, gösterdiği sabır ve ilgi için tez danışmanım Dr. Öğr. Ü. İbrahim Aydın CANDAN'a desteklerini hiçbir zaman benden esirgemeyen değerli aileme teşekkür ederim. Ayrıca tezimin jüri üyeleri olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. Özlem ÖZMEN'e ve Doç. Dr. İshak Suat ÖVEY hocama yapmış oldukları katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Alime MERDAN

ÖZET

ANTALYA İLİ ALANYA ÖRNEĞİNE GELEN SAĞLIK TURİSTLERİNİN PLASTİK CERRAHİ VE ESTETİK OPERASYON TERCİHLERİNİN POTANSİYEL ARAŞTIRMASI

Alime MERDAN

Sağlık Turizmi Anabilim Dalı

Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,

Temmuz,2024 (47 Sayfa)

Sağlık insanların fiziksel, ruhsal ve mental olarak iyi olma halidir. Turizm ise insanların ruhsal ve mental sağlıklarını iyileştirmek ve gezmek, görmek için yapılan seyahatlere denir. Son dönemlerde popüler olan sağlık turizmi kavramı insanların gezerken eğlenirken tedavi olmalarını ya da tedavi olurken gezip, görmelerine imkân sunmuş oldu. Son yıllarda gelişen sağlık turizmi hastaneler poliklinikler ve sağlık merkezlerine olan ilgiyi arttırmıştır. Sağlık turizmi insanların ihtiyaç ve isteklerine göre medikal turizm, termal turizm ile engelli ve geriatri turizmi adı altında çeşitlendirildi. Çalışmamızda medikal turizmi araştırırken sağlık turistlerinin ihtiyaçları doğrultusunda göz hastalıkları, cerrahi operasyonlar, plastik ve estetik operasyonları daha çok tercih ettiğini görmekteyiz. Sağlık turizmi Türkiye açısından sağlık alanında birçok gelişmeyi sağlarken, sağlık turisti açısından da hem hızlı hem de ucuz tedavi koşullarını sağladığından en çok tercih edilen 10 ülke arasında yer almaktadır. Bununla birlikte Türkiye’de özellikle deniz, kum ve güneşten yaralanabilecekleri tatil merkezlerini tercih eden sağlık turistleri için kamu ve özel hastanelerde kalite ve akreditasyon belgelerini alarak onlar için vazgeçilmeyecek fırsatlar sunulmaktadır. Turizmin başkenti olan Antalya ili Alanya merkezinde sağlık turizminin plastik ve estetik cerrahi alanında veya kozmetik cerrahi alanında sağlık turistlerine sunduğu hizmetlerin potansiyeli araştırılarak çalışmada gösterilmiştir. Bu sayede Antalya ili Alanya bölgesinde sunulan sağlık hizmetleri sağlık turizmi açısından avantajları ve dezavantajlarının bulunduğu birçok çalışmada rehber olabilecek bir çalışma oluşturulmuştur. Alanya özellikle plastik ve estetik operasyonlarda sağlık turizmi potansiyeli oldukça yüksek ve tercih edilebilir bölge olma özelliğini taşımaktadır.

Anahtar kelimeler: Sağlık turizmi, Sağlık turisti, Akreditasyon

ABSTRACT

POTENTIAL RESEARCH OF PLASTIC SURGERY AND AESTHETIC OPERATION PREFERENCES OF HEALTH TOURISTS COMING TO ALANYA CASE IN ANTALYA PROVINCE

Alime MERDAN

Department of - Health Tourism

Graduate School of Alanya Alaaddin Keykubat University,

July,2024 (47 pgs.)

Health is the state of physical, spiritual and mental well-being of people. Tourism, on the other hand, refers to travels made to improve people's spiritual and mental health and to travel and see. This concept, which has become very popular especially in recent times, has allowed people to get treatment while having fun while traveling or to travel and see while being treated. As health tourism, which has developed in recent years, has increased the interest in hospitals, polyclinics and health centers. Health tourism has been diversified according to people's needs and wishes under the names of medical tourism, thermal tourism and disabled and geriatric tourism. While researching medical tourism in our study, we see that health tourists prefer eye diseases, surgical operations, plastic and aesthetic operations in line with their needs. While health tourism provides many developments in the field of health for Turkey, it is among the 10 most preferred countries for health tourists as it provides both fast and cheap treatment conditions. In addition, indispensable opportunities are offered to health tourists in Turkey, who prefer holiday centers where they can benefit from the sea, sand and sun, by obtaining quality and accreditation certificates in public and private hospitals.

The potential of the services offered by health tourism to health tourists in the field of plastic and aesthetic surgery or cosmetic surgery in the center of Alanya, Antalya province, which is the capital of tourism, has been researched and demonstrated in the study. In this way, a study has been created that can be a guide in many studies on the advantages and disadvantages of health services offered in the Alanya region of Antalya province in terms of health tourism. Alanya has a high potential for health tourism, especially in plastic and aesthetic operations, and is a preferable region.

Key words: Health tourism, Health tourist, Accreditation.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	i
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
KISALTMALAR.....	x
GİRİŞ	1
1. TÜRKİYE' DE SAĞLIK	3
1.1. Türkiye'de Sağlık Sistemi: Geçmişten Günümüze.....	3
1.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Sağlık Sistemi.....	4
1.1.2. Cumhuriyet ile Sağlık Sisteminde Yaşananlar	4
1.1.3. Günümüzde Sağlık Sistemi ve Gelecekteki Beklentilerimiz	5
1.2. Türkiye'de Gerçekleştirilen Cerrahi Operasyonların Avantajları ve Dezavantajları.....	6
1.2.1. Avantajlar.....	7
1.2.2. Dezavantajlar.....	8
2. TÜRKİYE DE SAĞLIKTA GELİNER NOKTA.....	10
2.1. Sağlık Altyapısının Güçlendirilmesi	10
2.2. Sağlık Hizmetlerine Erişim Kolaylığı ve Dijitalleşme.....	11
2.3. Sağlık Personelinin Eğitimi ve İstihdamı.....	11
2.4. Gelişen Sağlık Altyapısında Sağlık ve Turizm Kompozisyonu.....	11
2.5. Pandemi Koşullarında Sağlık Sistemi.....	11
2.6. Sağlıkta Gelecek Reçetesi	12
2.7. Yenilikçi Tedavi Yöntemlerinin Uygulanması	12
2.8. Sağlık Bilişimi ve Veri Analitiğinin Kullanımı	12
2.9. Sağlık Eğitimi ve Bilinçlendirme Çalışmaları	12
2.10. Alternatif Tıp Teknikleri ve Sağlık Reformu: Türkiye'de Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları	13
2.10.1. Sağlık Turizminin Gelişimi ile Alternatif Tıbbın Birleşimi.....	13
2.10.2. Alternatif Tıp Teknikleri Denince Akla Gelen İlk İsimlerden Biri Türkiye	14
2.10.3. Sağlıkta Yenilikler ve Alternatif Tıp Teknikleri	14
2.10.4. Alternatif Tıp Tekniklerinin Avantajları ve Dezavantajları	15

2.10.5. Gelecek Perspektifi	15
3. TURİZM VE SAĞLIĞI BULUŞTURAN DÖNÜM NOKTASI.....	17
3.1. Sağlık Sektöründe Yapılan Reformlar	17
3.2. Sağlık Hizmetlerinin Maliyetleri.....	18
3.3. Plastik ve Estetik Cerrahi Uygulamaları	18
3.4. Sağlık Sektörünün Turizmle İlgili Yönünün Geliştirilmesi	19
3.5. Pandemi Sürecinin Sağlık Turizminde Etkileri.....	20
4. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SAĞLIK TURİZMİNİN GELDİĞİ NOKTA.....	21
4.1. Sağlık Turizmi Çeşitleri	23
4.1.1. Medikal Turizm.....	23
4.1.2. Termal Turizm (Spa- Wellness Turizmi)	24
4.1.3. Geriatri ve Engelli Turizmi	24
5. DÜNYA ÇAPINDA SAĞLIK TURİZMİ POTANSİYELİ	26
5.1. Türkiye Sağlık Turizmi Potansiyeli	29
5.2. Antalya Sağlık Turizmi Potansiyeli	33
6. YÖNTEM.....	37
6.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi	37
6.2. Çalışmanın Yöntemi	37
6.3. Evren ve Örneklem	38
6.4. Çalışmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları	38
7. BULGULAR.....	39
8. SONUÇ VE ÖNERİLER	46
9. KAYNAKLAR	47
EK.1 ÖZGEÇMİŞ	49

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1. Plastik ve Estetik Uygulamaların Toplam Sayısının Ülkelere Göre Sıralanması.....	19
Tablo 3.2. Uluslararası Sağlık Turizmi Yetki Belgesi Almaya Hak Kazanmış Olan Sağlık Tesisleri ve Aracı Kuruluşları Sayıları.....	20
Tablo 4.1. Sağlık Bakanlığı'nın Sağlık Turizmi Kapsamının Kategorize Edilmesi.....	23
Tablo 5.1. Medikal Turizmde Öne Çıkan Dünya Ülkeleri.....	28
Tablo 5.2. Sağlık Turizminde En Önemli Beş Ülkenin En Çok Tercih Edilen Medikal Turizm Alanları.....	31
Tablo 5.3. Türkiye'ye Gelen Sağlık Turisti Kişi Sayısı	32
Tablo 5.4. Türkiye'nin Sağlık Turizmi Gelirleri	32
Tablo 5.5. Antalya Bölgesinde Sağlık Turizmi Yetki Belgesi Almış Özel ve Kamu Hastaneleri	34
Tablo 5.6. Antalya Bölgesinde Bulunan Sağlık Kuruluşları ve Yatak Sayıları.....	35
Tablo 5.7. Yapılan Bir Literatürde Sağlık Turistlerinin Antalya Bölgesini Medikal Turizm Amacı ile Seçmelerinin Başlıca Sebepleri	36

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. 1. Cumhuriyet öncesi tedavi yöntemleri – günümüzde tedavi yöntemleri.....	4
Şekil 1. 2. Günümüzde cerrahi operasyonlar ve uzman ekip	7
Şekil 2.1. 1967-2000 yılları itibariyle yataklı sağlık kurumları sayısı.....	10
Şekil 2.2. Yıllara ve sektörlere göre hastanelere kişi başı müracaat sayısı, Türkiye.....	10
Şekil 2.3. GETAT uygulamalarının insan vücudu üzerine etkileri	13
Şekil 2.4. Alternatif tıp tekniklerinin uygulama merkezlerinin yıllara göre değişimi....	14
Şekil 2.5. Alternatif tıp teknikleri çeşitleri	16
Şekil 3.1. Sağlık turizmi vizyonu 2023- hasta sayısı	17
Şekil 4.1. Sağlık turizmi kapsamaları.....	22
Şekil 6.1. Spa-Wellness turizmi şeması.....	30

KISALTMALAR

WHO	Dünya Sağlık Örgütü
COVID-19	Korona Virüsü
MHRS	Merkezi Hekim Randevu Sistemi
JCI	Joint Commission International
GETAT	Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp
PRSGLOBALOPEN	Plastic and Reconstructive Surgery-Global Open

GİRİŞ

Turizm; gezmek, eğlenmek, dinlenmek, spor yapmak ve bilgi edinmek amacıyla bulunduğu bölgeden ikamet ettiği evden geçici süreyle başka bir bölgeye eve ya da otele giden insan topluluğunun gerçekleştirdiği olay örgüsüne denir. Turizm gidilen bölgede kültürel, ekonomik ve toplumsal olarak iletişim halinde olan insanların geçirdiği zamanı da kapsar (1, 2). Turizmi gerçekleştiren yer değiştiren kişilere de turist adı verilir. Kişiler kendi ülke sınırlarında yer değiştiriyorlarsa buna yerli turist, ülke sınırlarını geçip farklı ülkelerde bulunuyorlar ise yabancı turist denir.

Turizm özellikle ülkemizde jeopolitik konumu ve ikliminden dolayı büyük önem taşır. Üç tarafı denizlerle çevrili olan ülkemiz dört mevsimi ve kıyı kesimlerde tropikal iklim esintilerini de yaşattığı için turizm açısından tercih edilenler arasında ilk sıralarda yer almaktadır (3). Turizm ülkemizde birçok alanda yapılmaktadır. Bunlar; sağlık turizmi, doğa turizmi, av turizmi, mağara turizmi, yayla turizmi, hava sporları, kış turizmi gibi birçok alanda varlığını sürdürmektedir. Tabii ki bu varlık sürdürülebilir olmalıdır.

Sağlık ve turizmi birbiriyle bağdaştıran ihtiyaçtan doğan turizm kolu gün geçtikçe ilerlemektedir (4). Genel turizmin yanında son yıllarda ülkemizin de uluslararası sıralamalarda ilk beşe girdiği sağlık turizmi sağlık turistleri tarafından oldukça ilgi görmektedir. Sağlık turistlerinin kendi ülkelerinde tedavi için beklediği süreler oldukça fazla ve uğraştırıcı olduğundan gelişen teknoloji ile çevrelerinde bulunan ülkelere faydalanmak istemektedirler. Bu nedenle sağlık tedavilerinin hızlı ve bekleme sürelerinin kısa olduğu fiyatların uygun olduğu ülkeler insanlar için daha cazip gelmektedir (5).

Türkiye sağlıkta ileri gelen teknolojik alet ve makineleri kullanarak, kısa sürede tedavi planlaması yapıp tedaviyi uygulayarak ve tüm bunları çok cüzi fiyatlarda yaptığından sağlık turizmine yeni katılan bir ülke olmasına rağmen sıralamalarda ilk beştedir. Tabii bütün bunlar her geçen gün sağlık turizminin gelişmesine insanların ve sağlık personellerinin bilinçlenmesine de vesile olmaktadır (1). Türkiye bünyesinde bulundurduğu son donanıma sahip hastane, klinik, muayenehane ve sağlık turistinin eksiksiz tatil de yapabileceği konaklama alanı, diğer turizm kollarını deneyerek tarihi ve doğa güzelliklerinin tadını çıkarmaya elverişlidir.

Sağlık turizmini çeşitlere ayırdığımızda birçok kişi içinde önemli olan fiziksel, ruhsal ve mental sağlık için yapılan çalışmalar ortaya çıkmaktadır. Özellikle sağlık turizminde medikal turizm yani tıp turizmi önemli yer tutmaktadır. Medikal turizmde aktif kamu ve özel hastaneler, alanında yetkin hekim ve sağlık personeli ile son teknoloji donatılmış cihazlarla gereksinim karşılanmaktadır (2).

Sağlık turisti için vazgeçilemez konumu ve sunduğu imkanlarla Antalya ili sağlık konusunda da tercih edilir yerler arasındadır. Özellikle Antalya ve çevresinde plastik ve estetik cerrahi, göz hastalıkları ve kozmetik cerrahi daha çok tercih edilmekte ve bu alanda ilk üç sırayı oluşturmaktadır. Bundan yola çıkarak çalışmamızda plastik ve estetik cerrahinin sağlık turisti tarafından tercih edilmesinin potansiyel araştırması yapılarak birçok yayın ve tez incelenerek tüm avantajları ve dezavantajları ortaya koyulmaktadır (6, 7, 8).

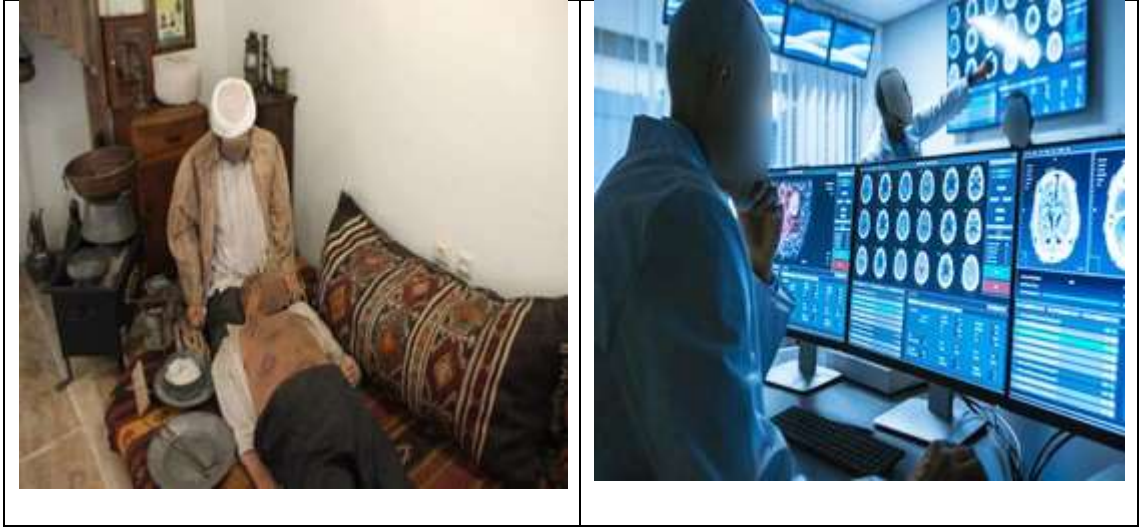
1. TÜRKİYE' DE SAĞLIK

Türkiye'de sağlık hizmetleri gün geçtikçe gelişmektedir. Sağlık ülkemizde kamu ve özel olmak üzere iki farklı türde gerçekleştirilmektedir. Sağlık dair tüm çalışmalar ilk olarak devletimize bağlı devlet hastanesi ve sağlık kuruluşlarında yapılmaktadır. İkincil basamakta özellikle üniversite hastaneleri, özel hastaneler, poliklinikler ve alternatif sağlık hizmeti veren yerler bulunmaktadır (3, 9, 10). Türkiye de sağlık hizmetleri devlete bağlı kurum ve kuruluşlarda tüm vatandaşlar için ücretsiz sağlanırken, özel hastaneler ve polikliniklerde bireyler SSK sigortaları, özel sağlık sigortaları veya nakit ödeme yöntemleri ile işlemlerini gerçekleştirebilmektedir.

Türkiye vatandaşına bu şekilde hizmet sağlarken gerek doktor kapasitesiyle gerek de son teknolojiye sahip sağlık cihazlarını kullanarak tüm dünyanın dikkatini çekmeyi başarmıştır. Bu durum ülkemize tatil için gelen turistlerin sağlık alanındaki tüm çalışmalardan faydalanmak istemelerine yol açmaktadır. Böylece Türkiye son yıllarda sağlık turizminde muhteşem bir ivme yakalamaktadır. Sağlık turisti bilhassa plastik ve estetik cerrahi, diş tedavileri, göz ve bir takım cerrahi operasyonlarda Türkiye'yi tercih etmektedir (9, 11). Türkiye de birçok üniversite hastanesi ve özel hastaneler sağlık turistine daha iyi hizmet verebilmek ve uluslararası rekabette bulunabilmek adına uluslararası akreditasyona uygunluk sağlamaktadır. Böylece hastanelerde sağlık turistleri kendi ülkelerinde gibi rahatlıkla hizmet almakta ve bunu tüm çevrelerine tavsiye edebilmektedir.

1.1. Türkiye'de Sağlık Sistemi: Geçmişten Günümüze

Sağlık, Türk insanı için eski çağlardan bu yana önemli bilim insanları ile başlayıp günümüze kadar gelişim sağlamıştır. Her geçen gün gelişen teknoloji ile tıp alanında devrim gerçekleşmektedir. Geçmişten günümüze Türkiye sağlıkta devlete bağlı kurum ve kuruluşlar harici özel hastaneler ile birlikte karma bir yapı kurmuştur. Bu durumun en güzel tarafı sorunsuz ve güzel işlerle sağlık sistemi her geçen gün yenilenmektedir. Kendini yenilemeye devam eden sağlık sistemi uluslararası düzeyde de her geçen gün hızla basamakları tırmanmaya devam etmektedir (1, 2, 12).

Şekil 1.1. Cumhuriyet öncesi tedavi yöntemleri – günümüzde tedavi yöntemleri (31)

1.1.1. Cumhuriyet Öncesi Dönemde Sağlık Sistemi

Osmanlı Devleti sağlık konusunda birçok reforma sahip olmaktadır. Bunların başında; medrese doktorluğu, hekimbaşılık ve şifahaneler gelmektedir. Tüm bunlar Osmanlı hakimiyetindeki her yere sunulmak istendiğinden denetimi gerekli görülmektedir. Bu denetim Osmanlı'nın Darüssıhha Nezareti kurumuna bağlı Meclis-i Tıbbiye-i Şahane adındaki kurum tarafından yürütülmektedir. Bu dönemlerde Osmanlı'nın hakimiyetindeki her bölgeye denetim zor olacağından sağlık hizmetleri özellikle İstanbul'da sunulmaktadır. Bundan dolayı İstanbul ve çevresinde şifahaneler ve çeşitli sağlık alanında hizmet veren medreseler yoğunluktadır. Osmanlı Devleti'nin dağılma döneminde sağlık hizmetlerinde kayda değer bir gerileme yaşandı bu durum sağlık sisteminin modernleşme sürecinin gerilemesine sebep oldu (13).

1.1.2. Cumhuriyet ile Sağlık Sisteminde Yaşananlar

Cumhuriyet ilan edilmesiyle birlikte her alanda olduğu gibi sağlık alanında da önemli gelişmeler kaydedildi. Özellikle sağlık sistemi kuruldu ve kurulan bu sistemle sağlık hizmetlerinden herkesin eşit biçimde faydalanması amaçlandı. İnsanların gelişen ve yaygınlaştırılan sağlık çalışmalarından daha çok faydalanması için her aşama titizlikle gözden geçirilmiştir (14).

1924 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devletinde "Sağlık Müdüriyet-i Ummumiyesi" adı altında kurulan sağlık kurumlarını ve sağlık okullarını denetlemek ve geliştirmek için merkez açılmıştır. Bu merkezin birincil amacı tüm sağlık kurumlarını denetimli ve düzenli bir sistem çatısı altında birleştirebilmek, denetleyebilmek ve yönetmektir.

Ancak Sağlık Müdüriyet-i Ummumiyesi kurumu istenilen şekilde sistemi kurup devam ettiremediği için 1940 yılında Sosyal Sigortalar Kurumu adı altında bir kurum daha kurularak işçi, memur gibi tüm çalışanları güvence altına almak amaçlandı. Böylece tüm çalışan insanlar sağlık ve gelecekte çalışamayacakları durumda devlet koruması altında olabilmelerini ilke edinen Sosyal Sigortalar Kurumu sağlık açısından da başarıyı sağlamıştır. Bununla birlikte merkezi yerlerden hariç kırsal bölgelere sağlık hizmetini başarılı bir şekilde taşıyabilmek için Sağlık Ocağı adı altında kırsal bölgelerde kurumlar açtı. Böylece devlet çatısı altında bir uçtan diğer uca tüm insanlar rahatlıkla sağlık hizmetlerine ulaşabilmişlerdir (5, 13, 15).

Türkiye Cumhuriyeti Devleti kuruluşundan itibaren sağlık alanında yapılan reformlarla köklü çözümlere ulaşılamadı. Bu yüzden 1980 yılının sonunda sağlık sisteminde yetersizlikler ve başarısızlıkları ortadan kaldırmak için birtakım değişikliklere gidilerek 'Sağlık Bakanlığı' görev tanımı yeniden düzenlenilerek sağlık hizmetleri ve finansmanı merkezi yönetim benimsenerek her köşeye eşit davranılması gerektiğinin farkına varılmıştır. Ayrıca, sağlık hizmetlerinin finansmanında "Sosyal Güvenlik Kurumu" önemli bir rol üstlenmeye başladı. 1990'lı yıllarla başlayan Türkiye sağlık sistemi ve hizmetleri özelleştirmeye gidilerek büyük adımlar atıldı. Böylece sağlık sistemi özellikle özel hastaneler, poliklinikler şeklinde sayısı artan sağlık merkezleriyle kişilerin kendilerini güvence altına almak istemeleri sonucunda özel sağlık sigortası girişimleri artış gösterdi. Devlet sağlık politikalarında gelişmeleri önemseyerek birinci basamak sağlık hizmetlerini gündeme alarak 'Aile Hekimliği Uygulaması' hayata geçirildi ve günümüzde hala devam etmektedir (13).

1.1.3. Günümüzde Sağlık Sistemi ve Gelecekteki Beklentilerimiz

Günümüzde Türkiye özel ve devlet bazlı karma bir sağlık sistemine sahip olmaktadır. Sağlık hizmetleri ülkemizde şehir hastaneleri, üniversite hastaneleri olmak üzere kamu bazlı olurken özel hastane ve polikliniklerle de özel olarak hizmet sağlamaktadır. Sağlık hizmetlerinin finansı sosyal güvenlik kurumu, bireysel sağlık sigortaları ve kişinin kendi cebinden karşıladığı sağlık harcamaları karşılığında sunulmaktadır (1, 16). Özellikle son dönemlerde Türkiye sağlık alanında güzel reformlar yaparak adından hem ülke sınırları içinde hem de uluslararası düzeyde adından sıkça bahsettirmektedir.

Cumhuriyet döneminden bu yana sağlık alanında çok emek veren Türkiye artık gerek personeli ile gerek son teknoloji ekipman sistemi ile sağlık alanında gün geçtikçe ilerleyen bir profil çizmeye devam etmektedir. Bu durum sağlık alt yapısının da güçlenerek geliştiğini birçok farklı alanda varlığından söz ettirdiğini göstermektedir. Sağlık alanında turizmde ilerlemesiyle tüm sağlık personeli de bu gelişmelere ayak uydurarak hızla büyümeye destek olmaktadır (6, 8, 12).

Ayrıca gelişen teknoloji ile arttırılan destek üniteleri ve kullanılan tıbbi cihazların kalitesi de sağlık alanında reformu şahlandırmaktadır. Gelecekte beklenenimiz sağlık sisteminin globalleşen dünyaya paralel ilerlemesi ve gün geçtikçe gelişmesi beklenmektedir (2, 12, 13). Bununla birlikte sağlık alanında hizmetlerin iyileştirilmesi ve kişilerin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilir durumda olmasıdır. Tabii gelişen teknoloji ile sağlık hizmetleri kolaylıkla bir uçtan bir uca rahatlıkla aktarılabilir.

Bu durum hem insanların sağlığa hem de sektöre olan inançlarını ve güvenlerini tazelemek adına güçlü bir adım olmaktadır. Türkiye her geçen gün büyüyen potansiyelini sağlıkta ve turizmde güçlendirerek hem ülkemizin coğrafi konumundan hem de sektörün gelişmişliklerinden faydalanarak daha modern bir yapıya ulaşmayı hedeflemektedir. Bu durum hem Türk milletinin sağlık hizmetlerine duyduğu güveni arttıracak hem de ülkenin gelişimine pozitif katkı sağlayacaktır.

1.2. Türkiye'de Gerçekleştirilen Cerrahi Operasyonların Avantajları ve Dezavantajları

Türkiye, gelişen teknolojik cihazlarla ve etkin sağlık personeli ile özellikle son dönemde sağlık alanında kendinden sıkça söz ettirmeyi başarmaktadır. Bu durum gerek özel hastanelerin gerek üniversite hastanelerinin gerek de izlenen sağlık politikalarının doğrultusunda ulusal noktada yer edinmeye başlamıştır. Ayrıca sağlık alanındaki başarılarını tüm dünyaya duyurmayı hedefleyen cerrahlara sahip olmak Türkiye'nin sağlık merkezi haline gelmesini sağlamıştır. Tabii bu durumun cerrahi alanında avantajları olduğu kadar dezavantajları da olmaktadır. Bu cerrahi operasyonların avantajlarına ve dezavantajlarını inceleyelim (6, 9, 17):

Şekil 1.2. Günüümüzde cerrahi operasyonlar ve uzman ekip (16)

1.2.1. Avantajlar

Türkiye her geçen gün gelişen sağlık sistemiyle ne gibi avantajlar sağlamaktadır? Sorusunu yanıtlamak gerekirse; ilk olarak sağlıkta kalite standartlarını ulusal düzeye çıkarmaktadır. Özellikle birçok üniversite hastanesi ve özel sağlık kuruluşları uluslararası akreditasyonlara sahip olmakla beraber tıbbi cihazlarda son teknoloji benimsenmektedir. Bu durum cerrahi operasyonlardaki cihazların ve kriterlerin iyileştiğini kısa sürede iyi sonuçlara ulaşıldığını göstermektedir. Avantajlarımızdan bir diğeri ve en önemlisi etkin, deneyimli ve uzman sağlık personeline sahip olmaktadır. Türkiye de doktorların eğitimlerine önem vermesi, uluslararası düzeyde kendilerini geliştirmeleri, dünya çapında tanınırlıklarının olması sağlık hizmetleri için insanların Türkiye tercihlerinde önemli yer tutmaktadır (15, 16). Birçok insan ülkemizde sağlık hizmeti almak istemesi sağlık sistemimize ve hekimlerimize duydukları güvenin göstergesidir. Ayrıca sağlık hizmeti alırken insanların en çok dikkat ettikleri olaylardan birisi de maliyetlerin makul ve karşılanabilir olmasıdır. Türkiye bu konuda gerçekten birçok dünya ülkesine karşın düşük maliyetlerle önemli tedaviler sağlayarak insanların memnuniyetini göz önünde bulundurmaktadır. Sağlık amaçlı yer değiştiren sağlık turistlerinin en çok dikkat ettikleri bir diğeri ise tedavi süreci ve tedaviye başlama süreçleri olmaktadır. Özellikle kendi ülkelerinde aylar sonrasına alabildikleri randevuları Türkiye de kısa sürelerle alarak tedavi aşamasına direk geçilmesinden dolayı zaman kaybını ortadan kaldırarak kendilerine de zaman ayırmanın mutluluğu içerisinde Türkiye destinasyonunun seçimi daha ön planda olmaktadır (9).

Ayrıca tedavi başladıktan sonra bir cerrahi operasyona ihtiyaç duyulduğu takdirde Türkiye hiçbir hastasını bekleterek uzun süreçlere yaymamaktadır. Doğal olarak tedavinin gereklilikleri doğrultusunda operasyonlar günler içinde planlanarak gerçekleştirilmektedir. Sağlık amacıyla gelen insanların en mutlu oldukları durumlardan birisi de gittikleri bölgelerde kalan zamanlarını o bölgenin kültürel ve turistik alanlarında geziler yaparak, dinlenerek ya da tam bir tatil havası oluşturarak deniz kum güneş gibi aktiviteler yaparak kendilerini psikolojik olarak rahatlatmaları ve dinlenmiş olmalarındırlar (18).

1.2.2. Dezavantajlar

Türkiye sağlık turizmi açısından dünyanın sayılı ülkelerindendir. Bununla birlikte özellikle bu aşamada üstüne düşen birçok problemi çözebilmek için çaba sarf etmektedir. Ancak ister istemez bazı durumlar bu aşamada dezavantajlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bunlardan en önemlisi olan insan iletişiminin kuvvetli olması gerektiği doktor-hasta ilişkisi dil ve kültürel farklılıklara takılabilmektedir. Bu durum Türkiye'yi tercih eden farklı dil ve kültürlerden yabancı hastaların sağlık personeli ve hekimlerle doğru iletişim kuramamasına sebep olmaktadır (1, 4, 14). Sağlık amacıyla ülke değiştirecek insanların sorunlarından birisi de seyahat edecekleri yerden Türkiye'ye ulaşmakta harcanan zaman ve seyahat masrafları insanları yorup maddi olarak zorlayabilmektedir. Bu durumda tercihlerin değişmesine sebep olmaktadır. Ayrıca bazı tedaviler ve cerrahi operasyonlar uzun süreli takip ve tedavi gerektirmektedir. İşte bu durumda da insanların tedavi için buldukları yerleri tercih etmelerine sağlık turizmi yapmamalarına sebep olmaktadır. Bununla birlikte bazı cerrahi operasyonlar tedavi sonrası takibi zorunlu kılmaktadır. Bu durumda aradaki uzak mesafe takip ilişkisini zora sokabilmektedir. Takip ve iletişim eksikliği tedavinin ve operasyonun başarısını etkileyeceğinden sağlık turizmi açısından dezavantaj yaratmaktadır. Başlıca dezavantajların önemli bir adımı olan seyahat riski de tedaviyi ve hastanın sağlığını olumsuz etkileyebilmektedir (6, 11, 13).

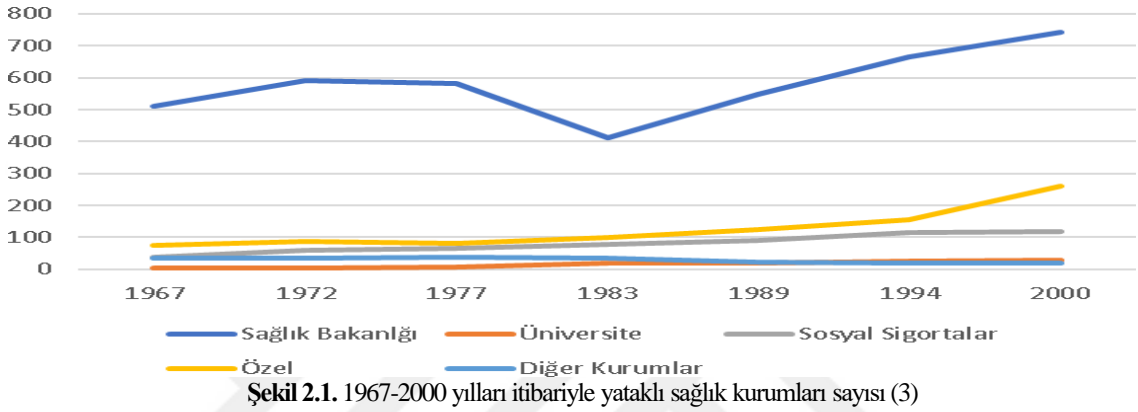
Özellikle kısa süre önce tüm Dünya'yı etkisi altına alan pandemi gibi büyük bir sağlık sorunu insanların seyahat etmelerini engellemiştir. O dönemlerde farklı destinasyonlarda sağlık turizmi yapmak neredeyse mümkün olmamaktadır. Türkiye de son dönemde hızla gelişen sağlık turizminde yaşanan birçok avantaj olduğu gibi dezavantajlarda mevcut olmaktadır.

Buna rağmen Türkiye destinasyonunda sağlanan sağlık hizmetleri gerek kalite ve güvenilirlik açısından gerekse de düşük maliyet ve kısa sürede sonuçlanan tedaviler nedeniyle sağlık turizminde sıkça tercih edilen yerdir. Bu durum Türkiye'nin sağlık alanında çağ atlamasına ve gelişmesine en önemli basamak olmaktadır (6, 15). Ülkemiz sağlık ve turizmi birleştirerek hem insanların ihtiyaçlarını karşılamayı hem de kendini uluslararası düzeyde kanıtlamayı amaç edinmektedir. Bu durum birçok hastanenin, kliniğin ve sağlık merkezinin uluslararası düzeyde akreditasyon belgeleri almalarına ve dil açısından personelini eğiterek çıktılarını yükseğe taşımalarına sebep olmuştur.

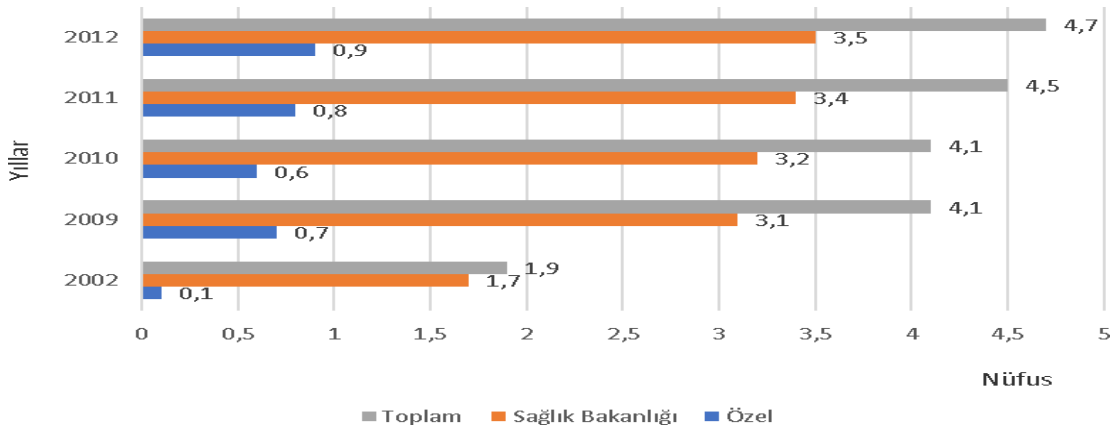
2. TÜRKİYE DE SAĞLIKTA GELİNER NOKTA

Türkiye'de sağlık sistemi, son yıllarda önemli gelişmeler kaydetmiş ve uluslararası standartlara uygun bir yapıya kavuşmuştur. Sağlık hizmetlerinin erişilebilirliği, kalitesi ve kapsamı giderek artmıştır. Bu gelişmeler hem sağlık altyapısının güçlendirilmesi hem de sağlık hizmetlerinin sunumunda yapılan reformlar sayesinde gerçekleşmiştir. İşte Türkiye'de sağlıkta gelinen son nokta hakkında detaylı bir açıklama: özel hastane sayılarının da arttığı görülmektedir (19).

2.1. Sağlık Altyapısının Güçlendirilmesi

Son zamanlarda sağlık alanına yapılan yatırımlar ve gelişmeleri yakından takip ederek muhasır medeniyetler düzeyine ulaştırmak için güncellenen mevzuat ve kanunlarla Türkiye sağlık altyapısında basamak atlamıştır. Türkiye de özellikle büyük şehirlerde tam donanımlı, son teknolojik tıbbi cihazlarla hazırlanmış şehir hastaneleri sağlık altyapısının gelişmesini desteklemiştir. Sağlık altyapısının bu denli gelişimi hem yerli hem yabancı hastalar için hem de sağlık personeli için önemlidir (12, 16, 17, 20).

2.2. Sağlık Hizmetlerine Erişim Kolaylığı ve Dijitalleşme

Sağlık hizmetleri son dönemde bilgisayar ve internet kullanımıyla daha çabuk erişilebilen sektörler arasına girmiştir. Bu bağlamda internet sayesinde sağlık bakanlığı 'e- nabız' adı altında kurulan sistemle tüm hastaların ihtiyacı olabilecek her bilgiye kolayca ulaşmasını sağlamıştır. Bununla birlikte 'MHRS' randevu sistemiyle istediğiniz yerden istediğiniz hastaneden seçmekte özgür olduğunuz her doktora randevu alabilir duruma gelmiştir. Ayrıca ilk basamak sağlık hizmetlerine istediğimiz zaman ulaşabilmek için 'Aile Hekimliği' sistemi getirilerek uygulanmaya başlanmıştır. Tüm bu uygulamalar sağlık sistemine erişilebilirliği kolaylaştırarak hastanın teşhis, tanı ve tedavi süresini kısaltarak kolaylaştırmıştır (10).

2.3. Sağlık Personelinin Eğitimi ve İstihdamı

Sağlık personelinin ve teknikerlerinin özellikle eğitim ve istihdam artışına önem vererek sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması ilke edinilmiştir. Türkiye de sağlık personeline verilen eğitim ve teşvikle beraber hem personelin hem de sağlık hizmetlerinin kalitesinin artması hedeflenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda nitelikli, motivasyonu yüksek ve etkin sağlık personeli kadrosu oluşturulmuştur (8).

2.4. Gelişen Sağlık Altyapısında Sağlık ve Turizm Kompozisyonu

Türkiye de turizm bacasız sanayi olarak görülürken ekonomik açıdan büyük bir paya sahipken bir de sağlık ile turizm birleşince ülke ekonomisi ve gelişimi için mükemmel bir birleşim oluşturmuştur. Bilhassa plastik ve estetik cerrahi, kozmetik cerrahi, diş, göz tedavileri ve cerrahi alanında önemli derecede artış gözlemlenmektedir. Bu durum ülkeye yurt dışından kayda değer oranda sağlık turisti girişi sağlamaktadır. Yüksek kaliteli sağlık hizmetleri, deneyimli doktorlar ve uygun maliyetler, Türkiye'yi sağlık turizmi için cazip hale getirmiştir (8, 10).

2.5. Pandemi Koşullarında Sağlık Sistemi

Çin'de ortaya çıkan ve tüm dünyayı sarsan son yılların en büyük salgını COVID-19 ile savaşıma konusunda Türkiye başarılı bir salgın süreci geçirmiştir. Salgın boyunca gösterilen nizam ve sağlık kontrolleri gelişen ve globalleşen sağlık altyapısıyla etkili bir sınav vermiştir. Salgının başlangıcından itibaren alınan önlemler, sağlık altyapısının güçlü olması ve sağlık personelinin özverili çalışması sayesinde salgının yayılması kontrol altına alınmış ve sağlık hizmetlerinin devamlılığı sağlanmıştır.

Ayrıca, Türkiye, yerli aşı üretimi ve yaygın aşılama kampanyalarıyla salgına karşı etkili bir mücadele yürütmüştür (6, 8).

2.6. Sağlıkta Gelecek Reçetesi

Türkiye'de sağlık sistemi, sürekli olarak geliştirilmekte ve iyileştirilmektedir. Gelecekte de sağlık hizmetlerinin kalitesinin artırılması, sağlık altyapısının güçlendirilmesi ve sağlık hizmetlerine erişimin daha da kolaylaştırılması hedeflenmektedir. Ayrıca, sağlık turizminin daha da geliştirilmesi ve Türkiye'nin bu alandaki potansiyelinin daha iyi değerlendirilmesi planlanmaktadır (16, 21).

2.7. Yenilikçi Tedavi Yöntemlerinin Uygulanması

Türkiye, tedavi yöntemlerinde öncü bir ülke olmaktadır. Özellikle kanser tedavisi, organ nakilleri, kök hücre tedavileri gibi alanlarda son teknolojiyle donatılmış özel veya kamu merkezleri bulunmaktadır. Bu sayede, Türkiye'de tedavi gören hastalar dünya standartlarında tedavi imkanına sahip olmaktadır.

2.8. Sağlık Bilişimi ve Veri Analitiğinin Kullanımı

Türkiye, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi ve etkin bir şekilde yönetilmesi amacıyla sağlık bilişimi ve veri analitiği alanında da önemli adımlar atmaktadır. Elektronik hasta dosyaları, sağlık verilerinin dijital ortamda saklanması ve analiz edilmesi, sağlık hizmetlerinin planlanması ve yönetilmesinde büyük önem taşımaktadır (22). Bu sayede, hastaların sağlık durumuyla ilgili daha doğru ve etkili kararlar alınabilmekte ve sağlık hizmetlerinin kalitesi artırılabilir.

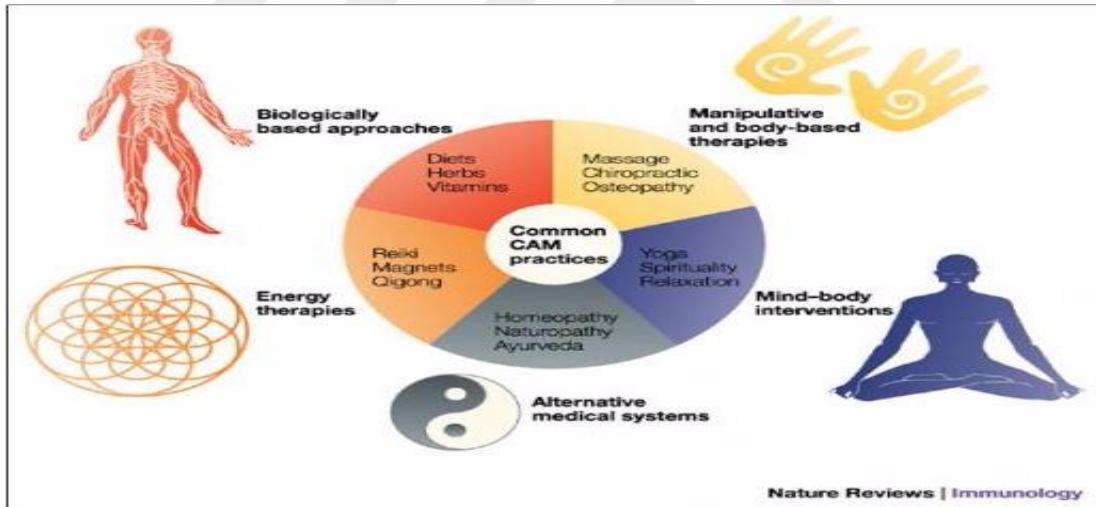
2.9. Sağlık Eğitimi ve Bilinçlendirme Çalışmaları

Türkiye, halkın sağlık konusunda bilinçlenmesi ve sağlıklı yaşam alışkanlıklarının kazandırılması amacıyla çeşitli eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütmektedir. Okullarda sağlık eğitimi, toplumda sağlıklı beslenme, düzenli egzersiz, sigara ve alkol gibi zararlı alışkanlıklardan kaçınma konularında bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmektedir. Bu sayede, hastalıkların önlenmesi ve sağlıklı bir yaşamın teşvik edilmesi hedeflenmektedir (15, 23). Sonuç olarak, sağlık altyapısı ve sağlık sistemi Türkiye'de kayda değer gelişmeler sağlayarak ve uluslararası standartlara uygun bir yapıya ve birçok akreditasyon belgelerine sahip kurum ve kuruluşların artmasına yardımcı olmuştur.

Yüksek kaliteli sağlık hizmetleri, alanında uzman doktorlar, güçlü sağlık altyapısı ve uygun maliyetler, Türkiye'yi sağlık turizmi için cazip hale getirmiştir. Bu cazibenin sürdürülebilir halde kalabilmesi için sağlık hizmetlerinin gelişimine devam etmesi ve personel eğitimi ve istihdamı devam ettirilmelidir (5).

2.10. Alternatif Tıp Teknikleri ve Sağlık Reformu: Türkiye'de Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları

Türkiye'de sağlık sektöründeki gelişmeler sadece modern tıp teknikleriyle sınırlı kalmamış, aynı zamanda geleneksel ve tamamlayıcı tıp uygulamalarına da önem verilmiştir. Alternatif tıp teknikleri, modern tıp uygulamalarının yanı sıra kullanılarak hastalıkların tedavisinde ve sağlığın korunmasında farklı bir perspektif sunmaktadır. Türkiye'de, alternatif tıp tekniklerinin kullanımı ve sağlık reformları arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Türkiye de sağlık turizminin gelişmesiyle alternatif tıp teknikleri de gelişme göstermektedir. Özellikle eski dönemlerden gelen sağlık tavsiyeleriyle teknikler birleşikçe alternatif tıpta hızla ilerleme kaydedilmektedir (5, 22).

Şekil 2.3. GETAT uygulamalarının insan vücudu üzerine etkileri (5)

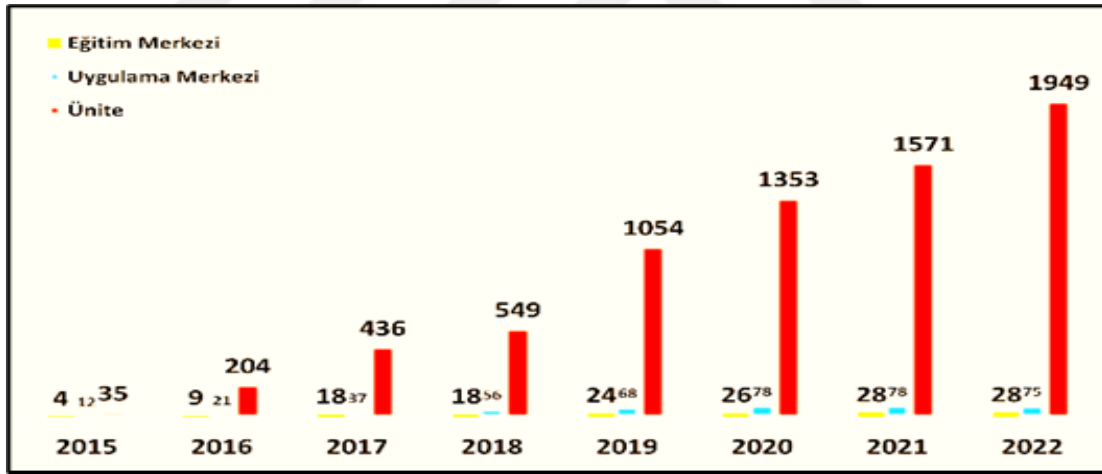
2.10.1. Sağlık Turizminin Gelişimi ile Alternatif Tıbbın Birleşimi

Alternatif tıp; geçmişten günümüze atalarımızdan gelen metotların günümüz tıbbıyla bir araya gelerek oluşturduğu tedavi yöntemlerine denir. Alternatif tıp teknikleri denince akla bitkiler kullanılarak yapılan tüm teknikler adı altında homeopati, akupunktur, karyopraktik, apiterapi, osteopati gibi teknikler gelmektedir.

Tüm bu ve bunun gibi teknikler binlerce sene öncesine dayanan tıbbi bilgiler ve geleneklere dayanmaktadır. Böylece sağlıkta sadece fiziksel iyilik hali olmaktan çıkarak zihinsel ve ruhsal açıdan da sağlıklı olmak amaçlanır (22, 24).

2.10.2. Alternatif Tıp Teknikleri Denince Akla Gelen İlk İsimlerden Biri Türkiye

Türkiye'de, alternatif tıp teknikleri uzun bir geçmişe sahiptir ve birçok insan tarafından tercih edilmektedir. Özellikle geleneksel bitkiler ile yapılan tedaviler, nesilden nesile aktarılan koca-karı ilaçları uzun yıllardır Türk halkı tarafından kullanılmaktadır. Bununla birlikte son yıllarda akupunktur, kupa ve hacamat tedavileri, homeopati, osteopati gibi alternatif tıp uygulamalarına ilgi artmış ve bu tekniklerin kullanımı yaygınlaşmıştır. Türkiye'de alternatif tıp tekniklerinin kullanımı, Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde yürütülmektedir (24). Alternatif tıp uygulamaları, belirli standartlara uygun olarak lisanslı sağlık personeli tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, alternatif tıp merkezleri düzenli olarak denetlenmekte ve halkın sağlığını riske atacak herhangi bir duruma engel olunmaktadır.

Şekil 2.4. Alternatif tıp tekniklerinin uygulama merkezlerinin yıllara göre değişimi (31)

2.10.3. Sağlıkta Yenilikler ve Alternatif Tıp Teknikleri

Türkiye özellikle son yıllarda gelişen teknolojiye de ayak uydurarak hem hastanelerde hem de sağlık merkezlerinde son teknolojiyi kullanan modern tıp ile geleneksel tıp tekniklerini harmanlayıp tedavilerde kullanılmaktadırlar. Bu durum hem insanların iyileşme süreçlerini kısaltırken hem de tedavilerinin daha kalıcı hale gelmesini sağlamayı amaç edinmiştir (24).

Sağlık hizmetlerinin çeşitlendirilmesi ve hastaların ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verilmesi amacıyla alternatif tıp tekniklerine daha fazla önem verilmiştir (22, 24). Sağlık Bakanlığı sağlıkta yenilikler kapsamında geleneksel tıp tekniklerinin kullanımına teşvikler sağlanmış ve kanunlar kapsamına alınarak koruma ve geliştirme amaç edinilmiştir. Dolayısıyla alternatif tıp tekniklerinin eğitimi ve sertifikasyonu konusunda standartlar belirlenmiş ve alternatif tıp uygulayıcılarının eğitimlerine daha fazla önem verilmiştir.

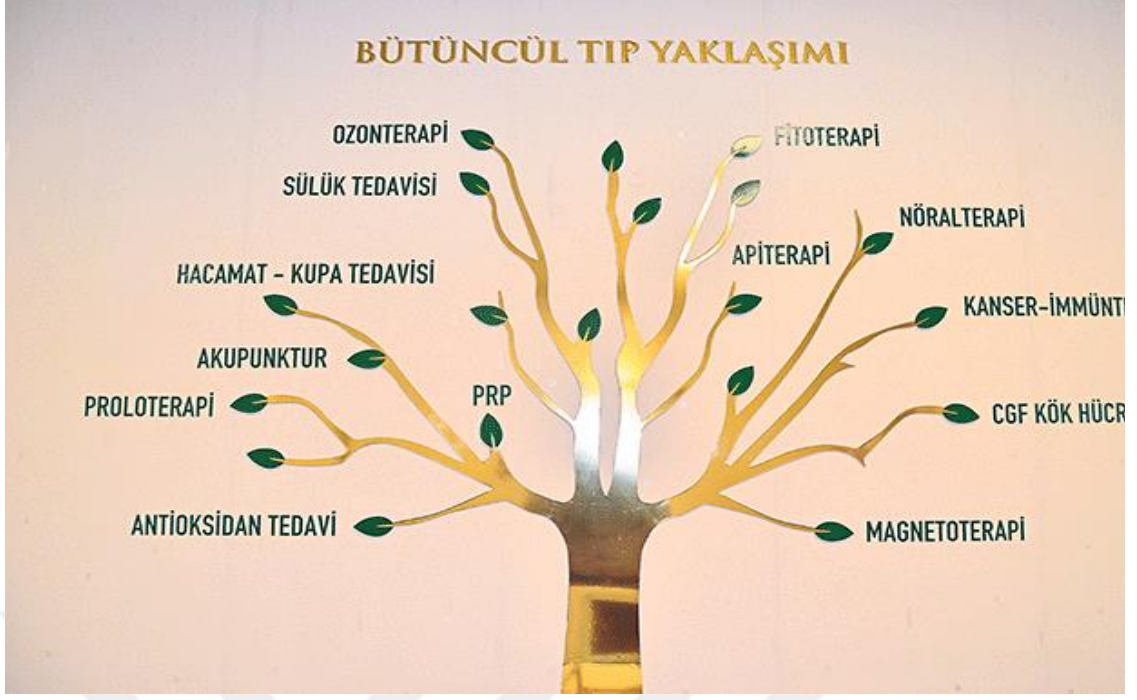
2.10.4. Alternatif Tıp Tekniklerinin Avantajları ve Dezavantajları

Alternatif tıp teknikleri, modern tıp tekniklerinin tamamlayıcısı olarak kullanıldığında birçok avantaj sunmaktadır. Bu teknikler, modern tıp uygulamalarının yan etkilerini azaltabilir, hastaların fiziksel ve ruhsal sağlığını dengeleyebilir ve kronik hastalıkların tedavisine destek olabilir. Ancak, alternatif tıp tekniklerinin bilimsel kanıtlara dayalı olmaması, yanlış uygulandığında sağlık riskleri oluşturabilmesi gibi dezavantajları da bulunmaktadır (22, 24).

2.10.5. Gelecek Perspektifi

Türkiye'de alternatif tıp tekniklerinin kullanımı, gelecekte daha önemli bir yer tutmaya devam edecektir. Sağlıkta yeniliklerle beraber, alternatif tıp tekniklerinin kullanımı daha da yaygınlaşarak, sağlık hizmetlerinin çeşitlendirilmesine katkıda bulunacaktır. Ancak, alternatif tıp tekniklerinin standartlara uygun bir şekilde kullanılması ve denetlenmesi büyük önem teşkil etmektedir (2, 11, 24).

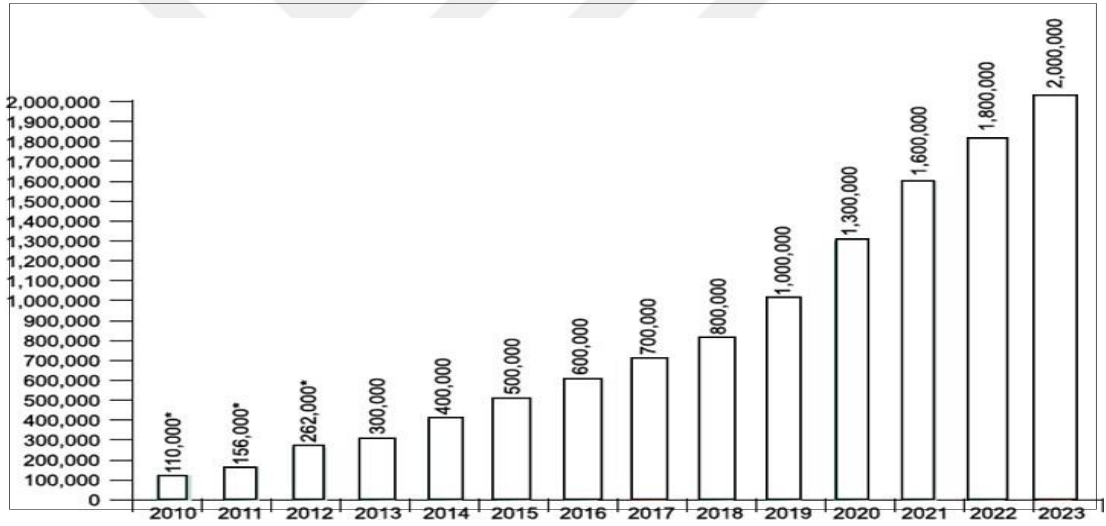
Sonuç olarak, Türkiye'de alternatif tıp teknikleri, modern tıp uygulamalarının tamamlayıcısı olarak kullanılmakta ve sağlık hizmetlerinin çeşitlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. Sağlık reformlarıyla birlikte, alternatif tıp tekniklerine daha fazla önem verilerek hastaların ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verilmesi hedeflenmektedir. Ancak, alternatif tıp tekniklerinin bilimsel temellere dayalı bir şekilde kullanılması ve denetlenmesi büyük önem taşımaktadır (22).

Şekil 2.5. Alternatif tıp teknikleri çeşitleri (10)

3. TURİZM VE SAĞLIĞI BULUŞTURAN DÖNÜM NOKTASI

Globalleşen dünya şartlarında teknolojinin gelişmesiyle ve ulaşımın kolaylaşmasıyla turizm ve sağlık aynı kulvarda buluşmayı gerçekleştirmiştir. Özellikle son 10 yılda hızla birleşen turizm sektörü ve sağlık hizmetleri, sağlık turizmi adı altında gelişim başlamıştır. Türkiye bu aşamada coğrafi konumunun getirisi olan turizmi sağlık sektörüyle birleştirerek Dünya da önemli bir destinasyon haline gelmiştir. Bu destinasyon olmanın gerekliliklerini karşılayabilmek adına her geçen gün yenilenerek gelişime ayak uydurmaktadır. Sağlık turizminde her daim zirvede olmanın getirileri elbette Türkiye'nin gelişimi için dönüm noktası oluşturmuştur. Bu dönüm noktalarını sağlıkta yapılan reformlarla, kalite standartlarını yükselterek yapılan sağlık hizmetleri ile altyapı düzenlemeleri ve maliyetin diğer ülkelere göre makul olması gelinen nokta için önem arz etmektedir (4, 13, 14). Bunları kısaca inceleyelim;

Şekil 3.1. Sağlık turizmi vizyonu 2023- hasta sayısı (33)

3.1. Sağlık Sektöründe Yapılan Reformlar

Özellikle son yıllarda sağlık alanında Türkiye’de birtakım değişiklikler yapılmıştır. 2003 yılında Meclis kararıyla başlayan ‘Sağlıkta Dönüşüm Programı’ tüm ülkeye özellikle de turizm bölgelerine yatırım sağlanarak son teknolojiden yararlanılmış ve sağlık sektörü iyileşmeye başlamıştır (13).

Bu durum Türkiye için uluslararası kuruluşlardan uygunluk sertifikaları ve uluslararası hasta kabulü ile taçlandırılmıştır. Türkiye de tedavi sürelerinin kısalığı, diğer dünya ülkelerine göre maliyet kolaylığı ve profesyonel sağlık çalışanları, bu dönüşüm programının faydalarını göstermektedir. Ayrıca ciddi ölçüde kaliteli sağlık hizmeti veren Türkiye sağlık turistlerinin birbirine tavsiyesiyle yaptığı başarıları dilden dile aktarmaktadır. Bu durum Türkiye'yi sağlık turizmi destinasyonu olmak için paha biçilmez bir merkez haline getirmektedir (14). Sağlık turistinin aradığı kaliteli hizmet, son teknoloji kullanılarak gerçekleştirilen tedavi koşulları ve profesyonel sağlık personeli Türkiye de rahatlıkla insanlara sunulmaktadır (7, 23).

3.2. Sağlık Hizmetlerinin Maliyetleri

Sağlık hizmetleri maliyet olarak yüksek ve zahmetli işlerle anılmaktadır. Ancak Türkiye sağlık maliyetleri konusunda diğer Avrupa ülkelerine göre uygun maliyetlerle sağlık hizmetleri vermektedir. Bu durum sağlığını önemseyen birçok bireyi yakından alakadar etmektedir. Özellikle sağlık turisti tedavi olmak isteyeceği şartları hem fiziksel açıdan hem de ruhsal açıdan dikkatle incelemekte ve araştırmaktadır. Bu araştırma onlara en iyi seçenek olan Türkiye'yi ortaya koymaktadır.

Türkiye de cerrahi operasyonlar, saç ekimi, dolgu, botoks gibi estetik ve plastik cerrahi tedavileri kaliteli ürünlerle uzman ve ilgili personelle gerçekleştirilmektedir. Bu kadar kaliteli ve sonrasında her türlü takip ve ilginin eksik olmadığı tedaviler çok uygun fiyatlarla gerçekleştirilmektedir (20). Bu durumda sağlık turistlerine oldukça cazip gelmektedir.

3.3. Plastik ve Estetik Cerrahi Uygulamaları

Türkiye plastik cerrahi ve estetik uygulamalarda son yıllarda merkez haline gelmiştir. Özellikle obezite cerrahisi ve organ nakli tercih edilen alanlar içerisinde yer almaktadır. Son yıllarda estetik ve kozmetik uygulamaları da Türkiye'yi merkez haline getirmektedir. Saç ekimi, burun estetiği, yüz estetikleri, botoks ve dolgu gibi uygulamalar en çok rağbet gören uygulamalar olmuştur. Türkiye de bu uygulamalar hem uygun maliyetlerle hem de profesyonel ekiplerle gerçekleştiriliyor olması birçok insanı cezbetmektedir (9). Tam da bu yüzden Türkiye bu dönemde plastik cerrahi ve estetik uygulamalarda turizmin önemli destinasyonu haline gelmiştir (25, 26).

Tablo 3.1. Plastik ve Estetik Uygulamaların Toplam Sayısının Ülkelere Göre Sıralanması (26)

Sıra	Ülke	Toplam Cerrahi İşlemler	Toplam Cerrahi İşlemlerin Yüzdeliği	Toplam Ameliyatsız Uygulamalar	Toplam Ameliyatsız Uygulamaların Yüzdeliği	Toplam Uygulamalar	Toplam Yüzdelik
1	ABD	1,351,917	%11,9	2,630,832	%19,3	3,982,749	%15,9
2	Brezilya	1,493,673	%13,1	1,072,002	%7,9	2,565,675	%10,3
3	Japonya	249,543	%2,2	1,223,678	%9,0	1,473,221	%5,9
4	Meksika	580,659	5.1%	619,804	4.6%	1,200,464	%4.8
5	İtalya	314,432	%2,8	774,272	%5,7	1,088,704	%4,4
6	Almanya	336,244	%3,0	647,188	%4,8	983,432	%3,9
7	Türkiye	351,930	%3,1	402,462	%3,0	754,392	%3,0
8	Fransa	320,997	%2,8	423,084	%3,1	744,081	%3,0
9	Hindistan	394,728	%3,5	249,024	%1,8	643,752	%2,6
10	Rusya	483,152	%4,3	93,735	%0,7	576,886	%2,3

3.4. Sağlık Sektörünün Turizmle İlgili Yönünün Geliştirilmesi

Türkiye’de son yıllarda sağlık sektöründe yaşanan reformlarla beraber her geçen gün sağlık alt yapısı daha güçlenmekte ve turizm yönüyle birleştirilerek planlamalar yapılmaktadır. Özellikle sağlık turistleri için ulaşımı kolay sağlık kompleksleri oluşturulmaktadır. Aynı zamanda hem konaklayıp tatil yapabilecekleri hem de tedavilerini sağlayabilecekleri hastane ve otel mantığının birleşimi olan kompleksler kurulmuştur. Özellikle sağlık turisti bu tip komplekslerde tedavisine başlanırken istediği koşullarda tatiline de başlayabilmektedir. Ülkemizde termal konusunda da önemli yer altı kaynaklarımız olduğundan termal otel ve sağlık kurumları beraberinde spa- wellness tercihlerini de sunmaktadır. Kısacası sağlık turistleri için yaşayabilecekleri tüm ihtiyaçlar ellerinin uzanabileceği uzaklıkta olan farklı imkanlar sunan kompleksler mevcut olmaktadır. Ayrıca etkili reklam ve tanıtım yapılması gerektiğinden bu konunun üstüne düşülmektedir. Reklam her platform gibi sağlıkta da çalışmalarını, başarılarını aktarmanın en önemli basamağıdır. Bu yüzden bu konu üzerinde de çalışmalar yapılmaktadır (19).

3.5. Pandemi Sürecinin Sağlık Turizminde Etkileri

Tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını ülkelerde her şeye erişimi kısıtlamıştır. Ancak Türkiye bu aşamada sağlık sektörünü aktif ve sürdürülebilir düzeyde kullanabilen nadir ülkelerden olmuştur. Aldığı tedbirlerle de hem kendi vatandaşı için hem de sağlık amacıyla gelmiş her birey için güvenli ve korunaklı bir destinasyon haline gelmiştir. Bu durum sağlık turizminde Türkiye'ye olan güveni tazeleyerek başarıya bir adım daha yaklaştırmıştır (6). Böylece sağlık turizmi alanında Türkiye öne açık ve her daim sektörde öncü olabilecek kapasiteye sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu gelişmeler, Türkiye'nin sağlık turizmi alanındaki potansiyelini arttırmış ve sektörün geleceği için umut verici bir tablo çizmiştir (13).

Tablo 3.2. Uluslararası Sağlık Turizmi Yetki Belgesi Almaya Hak Kazanmış Olan Sağlık Tesisleri ve Aracı Kuruluşları Sayıları (15)

Aracı Kuruluş	Kamu sağlık tesisleri	Kamu üniversite hastaneleri	Vakıf üniversite hastaneleri	Özel sağlık tesisleri	Toplam
105	127	24	24	679	959

4. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SAĞLIK TURİZMİNİN GELDİĞİ NOKTA

Turizm; insanların ikamet ettikleri yerden gezmek, eğlenmek, öğrenmek veya hoşça vakit geçirmek için gittikleri yerlerde kısa süreli zaman geçirmelerine denir. Tam olarak bu yer değiştirmenin esas amacı sağlık olduğu zaman buna da sağlık turizmi denir. Son yıllarda özellikle yükselişte olan turizmin bu çeşidi insanların Dünya Sağlık Örgütünün (WHO) sağlık tanımına göre de hem beden, hem ruhen, hem de sosyal olarak iyileşmelerini hızlandırmaktadır. İlk bakışta alakasız iki kolun birleşmesi gibi görünen sağlık turizmi yeni gelişen teknolojilerle insanların sağlık hizmetleri almak gayesiyle yaşamlarını sürdürdükleri yerlerden başka yerlere gitmek için gösterdikleri emek ve sarf edilen sermayeye denilir. İnsanların kaliteli, huzurlu ve sağlıklı yaşlanmak istemeleri ve ülkelerindeki sağlık imkanlarının kısıtlı ya da pahalı olması insanların böyle bir turizm kolu keşfetmelerine olanak sağlamıştır. İnsanlar, ömürlerini sağlıklı bir şekilde geçirmek ve hastalıklarına çare bulabilmek için farklı çözüm yolları keşfetmektedirler (14, 18).

Eski zamanlarda sağlığı genellikle hastalıklar ve hastalıkların iyileşmesi olarak gören insanlık günümüze gelirken gelişen teknolojiye uyum sağlayarak ruhlarının sağlığını da düşünerek hareket etmeye başladılar ve farklı destinasyonlar aradılar. Eski Yunan ve Mısırlılar yüzyıllardır şifa bulmak maksadıyla kutsal kabul ettikleri yerlere belli zamanlarda gitmektedirler. Gelişmekte olan ve gelişmiş birçok ülkede hemen hemen her insanın isteği uzun ve huzurlu bir yaşamdır. Bu istek insanları tabiri caiz ise her adımda sağlık, huzur, sıhhat aramaya teşvik etmiştir (27). Bu arayıştaki eski insanlar Türkiye ile Yunanistan arasında olduğu görülen Saronik Körfezi'ndeki 'Epidauros' adındaki küçük yerleşim yerinde, insanlar şifa tanrısı Asklepios'un olduğunu kabul ederek orayı anıtlştırıp ziyaret ettiklerinde hastalıklarına medet bulacaklarını düşünmüşler. Ayrıca karşı bölgede yer alan Bergama da onlar açısından sağlık için kutsal olan merkezlerdenmiş, özellikle Akdeniz bölgesinde bulunan insanlar ziyaret eder şifalı kabul ettikleri su ve çamurlarından faydalanırlarmış. Bergama bölgesi temiz havası ve berrak suya sahip olan bir yer olarak dikkati çekmiştir. Eski insanlar bu bölgelerin suyunun, havasının inançlarına göre bu bölgelere gelip suyundan havasından ve çamurundan kullanan insanlar yaratıcının vasıtasıyla şifa bulmakta ve hastalar iyileştirmektedir. Bunun yanında bölgenin tercih edilmesiyle beraber bölgeye uyku odaları ve terapi merkezleri inşa edilmeye başlandı.

Tedaviye alınan kişilerin günlük beslenme rutinleri, sıcak soğuk su banyoları, çamur banyoları ve günlük spor süreleri tedavinin en önemli aşamaları haline gelmiştir (27). Eski dönemlerde sağlık turizmi sadece Yunanlılar ve Mısırlılarla sınırlı kalmamıştır. Avrupa kıtası, Amerika kıtası ve Roma İmparatorluğu Britanya Bölgesi de sağlık turizminde öneme sahip olan bölgelerdendir. Sağlık turizmi tarihin rönesans dönemi ile yükselişe geçerken coğrafi keşiflerle bulunan yerlerde bu konu ilgi odağı olmaya başlamıştır. 18.yüzyıl itibariyle Avrupalılar termal turizmin şimdiki halini oluşturmaya başlamışlardır. Bunun için o zaman Avrupalılar Nil Nehri ve çevresini tercih etmişlerdir. 19. ve 20. yüzyıllarda gelişen teknolojinin beraberinde getirdiği stresli iş yaşamı, doğal hayatın azalması, insanların robot gibi hareket etme durumları bir süre sonra sağlıklarında problemler ortaya koymaya başladı. Bunun farkına varan insanlar teknoloji ve iletişimin aktif olarak kullanıldığı günümüzde internet, televizyon gibi medya araçları vasıtasıyla hastalıklarını daha ucuz yerlerde daha hızlı bir şekilde tedavi ettirmeyi bunu yaparken de eğlenmeyi, dinlenmeyi arzulamaktadırlar (27).

Şekil 4.1. Sağlık turizmi kapsamı (10, 31)

İşte tam da bu istek son zamanlarda insanları tatil yaparken tedavi olmaya sevk etmiştir. Bu koşulları sağlayan turizm yönünden de zengin olan ülkemiz birçok sağlık turistinin uğrak noktası haline gelmiştir. Bu durum ülkemiz için prestij ve ekonomik katkı sağlamaktadır. Dünya çapında birçok ülke sağlık turizmi açısından gelişmekte ve gelişmesini sürdürmektedir. Sağlık turizmi açısından en çok tercih edilen ülkeleri sıralayacak olursak; Hindistan, Küba, Kosta Rika, Tayland, Singapur, Kolombiya ve Filipinlerdir. Bu ülkeler insanlara hem hızlı hem profesyonel hem de ucuz tedavi sunmaktadır (27, 28, 29).

4.1. Sağlık Turizmi Çeşitleri

Sağlık turizmi günümüzde gelişmeye devam eden turizm çeşitlerinin başında gelmektedir. Turizmin amacı sağlık olunca Sağlık Bakanlığı ile ortak mevzuatlar hazırlanarak gelen sağlık turistine teminat sağlanmaktadır (2, 7). Sağlık turizmi kapsamını sağlıkta tanı, teşhis ve tedavi şeklinde gruplandırmaktadır.

Tablo 4.1. Sağlık Bakanlığı'nın Sağlık Turizmi Kapsamının Kategorize Edilmesi (27)

Koruyucu Hizmetler	Tedavi Hizmetleri	Rehabilitasyon Hizmetleri
Spa/ Wellness	Göz	İleri yaş (geriatri) Turizmi
Yoga	Diş	Engelli Turizmi
Beslenme Desteği	Estetik ve plastik cerrahi	Bağımlı Turizmi
Eko Turizm	Transplantasyon	Diyaliz Tedavi Turizmi
GETAT Uygulamaları	Tüp bebek	
Dinlenme	Kalp- damar	
Pilates	Kanser	

4.1.1. Medikal Turizm

Hekimlerin planlı ya da plansız beklenmedik olaylarla gelen uluslararası hastalara uyguladıkları tedavinin bütününe medikal (tıp) turizm denilmektedir. Ülkeye turizm amacıyla gelen turistlerin yaşadıkları sağlık problemlerinin tedavisi yapılabilirken, özellikle sağlık turizmi amacı ile gelen turistlerin tedavi ve cerrahi operasyonları sağlık turizminin bir kolu olan medikal turizm kapsamına girmektedir (4, 7, 17). Medikal turizm basit yaralanma, fizik tedavi aşamalarından başlayarak en çok göz hastalıkları, diş tedavileri, estetik ve plastik cerrahi uygulamaları, kanser tedavisi, organ nakli gibi birçok dalda tedavi hizmeti sağlamaktadır.

Medikal turizm tercihi yapan sağlık turistleri daha öncelerde kendi ülkelerinde tedavi olmayı tercih ederken günümüzde ise gelişen çağ ile birlikte önceliklerini daha ucuz, daha hızlı ve daha etkin tedavi veren ülkelerde tedavi olmayı seçmektedirler. Günümüzde medikal turizmde dünya çapında tercih edilen ülkeleri sıralarsak; Hindistan, Tayland, Singapur, İran, Ürdün, Malezya, Brezilya, Kıbrıs ve Türkiye başta olmak üzere ABD, Almanya ve Güney Kore gelmektedirler.

Bu ülkelerin medikal turizmde tercih edilmelerinin başlıca sebepleri turizm için iklimi, ulaşımı, fiyat tarifesi ve doğa güzellikleri ile uygun olan yerler olmalarıdır. Bunun yanı sıra ucuz ve hızlı tedavi ve uzman ekip olması ve medikal açıdan başarılarını kanıtlamış olmaları ülkelerin tercih sıralamaları arasına girmektedir (23).

Türkiye'nin tercih edilir ülkeler arasında olması sahip olduğu doğal güzelliklerin, tarihin ve kıyılarında tatil imkanlarının insanları cezbetmesinin yanı sıra ulaşılabilir konumu, ucuz ve güvenilir tedavi hizmetleri, üst düzey teknolojiye sahip hastane ve kliniklerin varlığı buralardaki personelin nitelikli ve kaliteli olması aynı zamanda rahatça anlaşabilecek iletişim kurabilecek kişilerin varlığı ve kısa süren tedaviler sağlık turistleri için arzulanan durumlardandır. Sağlık turisti tedavisini tamamladıktan sonra rahatlıkla tatilini gerçekleştirebilmektedir (12, 14, 23).

4.1.2. Termal Turizm (Spa- Wellness Turizmi)

Sağlık turizminin en eski tedavi şekli olan şifalı kaynak suları, çamur ve buhar hamamlarda masajlarda hala etkin bir şekilde kullanılmaktadır. Son yıllarda sağlık turizmi ile termal turizm de gelişim sağlamaktadır. Termal turizme spa turizmi yani su ve buhar kullanılarak masaj ile gelen sağlık şekli de denilmektedir. Bunun yanında ruhen ve bedenen dinlenme içerdiğinden wellness ruha ve bedene bakım olarak uygulanmaktadır. Termal turizmi insanlar özellikle yerli turistler daha çok tercih etmektedirler. Tabii geleneksel tedavilere inanan insanlar termal turizm ve wellness için daha ilgilidirler. Son yıllarda insanlar hem tedavi hem dinlenme hem de güzel zaman geçirmek için termal turizmi tercih eder oldular (14, 20).

Türkiye açısından termal turizm belli bölgelerde oldukça büyük öneme sahiptir. Ülkemizin coğrafik avantajlarıyla yer altı suları, çamurları ve sıcak su hamamları doğal kaynakları ilgi çektiği için tercih edilir durumdadır.

4.1.3. Geriatri ve Engelli Turizmi

Geriatri; ileri yaş dediğimiz 65 yaş ve üstü insanların tedavi amaçlı rehabilitasyon merkezlerinde ya da sağlık merkezlerinde olmalarına denir. Engellilerde ileri yaş gibi eğitim almış profesyonel kişilerin bulunduğu hem bakım hem sağlık hizmetlerini içinde barındıran merkezleri tercih etmektedirler. Dünya her geçen gün yaşlanmaktadır. Yaşlanan dünya nüfusu gelişen teknolojiye ayak uydurarak daha aktif yerler daha profesyonel kişiler istemektedir.

Turizm amaçlı farklı yerlerde hem tedavilerini olup hem de kendilerinin ruhlarını iyileştirmeyi uman sağlık turistlerinin geriatri ve engelli bölümü için daha çok gelişmeler yapılmaktadır (15, 22).

Türkiye de 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde yaşlı ve engelli birimlerinin bir araya getirilmesiyle Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Engelli ve yaşlı hizmetleri genel müdürlüğü ileri yaş grubunun ve engellilerin hayatlarını daha kolaylaştırmak için yürütülen sosyal hizmet faaliyetlerine ilişkin ilke, usul ve standartları belirlemek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür. Türkiye, uzun bir süre engelli insanları adeta yok saymıştır. Engelliler açısından iki alana odaklanılmaktadır. Birincisi, engellilerin istihdamı diğeri ise evde bakım hizmeti almalarıdır. 2012 yılı itibariyle yaklaşık 150 bin rehabilitasyon merkezi mevcut olup 15 bin engellinin rehabilite edilmesine çalışılmaktadır (10). Bazı mahremiyet ve gizlilik gerektiren madde ya da alkol bağımlılığı gibi konularda insanlar kendi ülkelerinin dışında tedavi olmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Bu tip rehabilitasyon hizmetleri de sağlık turizmi alanı oluşturmaktadır (2).

5. DÜNYA ÇAPINDA SAĞLIK TURİZMİ POTANSİYELİ

Gelişen ve değişen dünya şartlarında insanlar kendileri ile ilgilenmeyi unutup stresli bir yaşam sürer hale geldiler. Ayrıca gelişen teknoloji ile hayat standartlarımız teknolojik aletlerle hareketsiz yaşamlara evrildi. Evrilen ve hareketsiz yaşamlarımız beraberinde birçok sağlık sorunu getirdi. Bunların başında obezite, damar hastalıkları, kalp hastalığı, kanser vb. hastalıkların görülme oranları gün geçtikçe artar hale geldi. Bu da insanların tercihlerini ve ihtiyaçlarını tamamen değiştirdi. Artık insanlar sağlıkları için sadece yaşadıkları bölgeleri değil, o bölgelerde yapılan tedavileri değil tüm dünyada uygulanan tedavileri araştırır, gider yerinde inceler ve dener hale geldiler. Bu durumda insanların ihtiyaçları doğrultusunda tatil yaparken bile tedavi olmayı, sağlık için kilometrelerce uzaklarda arayış içinde olmalarını sağlayan tedavileri daha rahat, kolay ve ucuza almak istemeleri sağlık turizmini ortaya çıkardı (9, 14). Günümüzde oldukça tercih oranı yüksek olan bu turizm çeşidi gittikçe gelişmeye devam etmektedir.

Her ne kadar sağlık turizmi yaptıklarının farkında olmasalar da yüzyıllar öncesinde, imkânı olan Avrupalılar ve Asyalılar kendi ülkelerinin dışında farklı ülkelere giderek farklı tedaviler ve bakımları deneyip medikal turizmin öncüleri olmuştur. Şimdilerin medikal turizm ihtiyacı doğrultusunda seyahat eden medikal turistler ekonomileri, daha hızlı ve güvenli tedavi ve rehabilitasyon için yer değiştirir oldular. Sağlık turizminin başladığı ve halen yoğunlukla devam ettiği yerlerin başında ABD, Kanada, İngiltere ve Hindistan gelmektedir. Son yıllarda bu rekabete Türkiye de dahil olmuştur. Türkiye tercih edilme oranı, sonradan dahil olmasına rağmen oldukça yüksek seviyelerdedir. Bunun en önemli nedenlerini sıralayacak olursak; ilk olarak ucuz tedavi hizmetleri, yüksek kaliteli ve uzman personel desteği en önemlisi de hızlı, kısa vadeli tedaviler sağlık turizminde Türkiye'yi avantajlı kılan durumlardır.

Dünya genelinde medikal turizm tedavilerinde bekleme süreleri farklı ülkelerde ayları bulabilmektedir. Örneğin; Kanada'da sağlık için insanlar pratisyen hekimlere başvurduktan 18- 20 hafta sonra muayene olabiliyorlar. Bu durum insanlarda hem memnuniyetsizlik hem de sağlıksız bir yaşama devam etme potansiyeli oluşturmaktadır (14). Her yıl Kanada, İngiltere ve ABD gibi sağlık hizmetlerini uzun sürede tamamlayamayan ülkelere medikal turistler farklı ülkelere gitmektedirler. Böylece dünya genelinde sağlık turizminde bir sirkülasyon yaşanmaktadır. Bu sirkülasyon sağlık turizmi yapılan ülkelere ciddi döviz ve sağlık turisti getirisi sağlamaktadır.

Dünya çapında sağlık turizmi denildiği zaman Asya bölgesi medikal turizmin başkenti olarak kabul edilmektedir. Asya'da 1970'lerde 'Christine Operasyonu' adı verilen cinsiyet değiştirme operasyonu ile Tayland'da sağlık turizmi başlamıştır. Bunun akabinde estetik cerrahinin Hindistan, Güney Kore ve Malezya gibi ülkelerde batılı teknolojik aletlerle yapılması insanların daha çok tercih etmesine sebep olmuştur (32). Birçok tıbbi alanda kısa sürede ve ucuz sundukları tedaviler sayesinde sağlık turizminde en önemli bölgeler haline geldiler.

Dünya'da sağlık turizmi amaçlı seyahatlerde medikal turistlerinin tercih ettiği destinasyonlar şu şekilde sıralanmaktadır: Dominik Cumhuriyeti, Meksika, Kosta Rika, Panama, Kolombiya, Brezilya, Fransa, İspanya, Hırvatistan, Türkiye, İsrail, Hindistan, Tayland, Belçika, Almanya, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Güney Kore, Tayvan, Filipinler, Malezya ve Singapur (14, 29, 32). ABD, İngiltere gibi gelişmiş ülkeler sağlık konusunda yaşadıkları olumsuzluklarla vatandaşlarının sağlık turisti olarak Hindistan, Tayland, Meksika, Güney Afrika, Singapur, Macaristan, Türkiye ve Kosta Rika gibi sağlık turizmi destinasyonlarında çoğunlukla buldukları kayıtlara geçmektedir (25). Son zamanların en önemli sağlık turizmi destinasyonlarından biri olan Türkiye İngiltere, ABD, Almanya, Hollanda, Belçika, Azerbaycan, Rusya, Bulgaristan, Romanya, Kosova'dan medikal ve termal turizm amacıyla yılın her ayında belli oranlarda misafirlerini ağırlamaktadır (2, 9, 29).

Dünya da sağlık turizminin gelişmesi ülkelerin sağlık sistemleri arasındaki problemlerinin ve sağlık sistemlerinin gelişimi üzerinde endişe oluşturmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelere gelen sağlık turistleri devlet hastanelerinden değil, özel hastanelerden faydalanmak istemeleri hekimlerin ve uzman sağlık personellerinin özel hastane ve kliniklere gitmelerine sebebiyet vermiştir (9). Bu durum özellikle devlet hastanelerinde kaliteyi ve tedavi sürelerini alt üst etmektedir.

Dünya genelinde sağlık turizminin ortaya koyduğu en büyük problemlerin başında bu durum gelmektedir. Bu yüzden ülkeler sağlık politikalarında sağlık turizmi için belli yasalar ortaya koyarak kendi vatandaşının ve sağlık turistinin haklarını koruma altına almakta ve sürdürülebilir bir hizmet sağlamaya çalışmaktadır. Sağlık turistinin medikal turizm isteği ile başlamakta bunu ülkelerin yaptığı ekonomik durumlar, ulaşım, pazarlama teknikleri, akreditasyon ve personel uzmanlığı en çok bakılan özelliklerdendir (30).

Bu koşulları sağlayan ülkeler medya, acenteler, web siteleri ve tavsiyeler üzerine medikal turizm alanında kendilerini kanıtlamak için çaba göstermektedirler (9). Tüm bu maddeler ülkelerin sağlık turizmi pazarında oluşturdukları eteki oluşturur. Bu eteki ne kadar teknoloji, huzur ve güvenle desteklerseler Dünya çapında sağlık turizminden fayda sağlayabilirler. Tabii bunun yanında özellikle gidilen ülkelerde tercih edilen destinasyonlar her konuda uzman ekip, huzurlu bir bölge, uygun fiyatlı konaklama ve zaman geçirmek için sağlanan aktiviteler insanların ihtiyaçları doğrultusunda olmalı ki sağlık turisti kendi çevresine memnuniyetini bildirerek sağlık turizminin sürdürülebilirliğini sağlamalıdır. Özellikle Türkiye sağlık turizmi konusunda gelen turistlerin devlet politikalarından, güvenli tatil ve tedavi süreçlerinden buldukları ilde konakladıkları tesisin hijyeni, konforu ve ulaşılabilirliği açısından da biçilmiş kaftan durumunda bir ülkedir (7, 10, 12).

Tablo 5.1. Medikal Turizmde Öne Çıkan Dünya Ülkeleri (2, 9)

MALEZYA	SİNGAPUR	TAYLAND	HİNDİSTAN	KÖRFEZ ÜLKELERİ
2006'da 300 bin ziyaretçi Genel olarak Kozmetik Cerrahi, alternatif Tıp ABD fiyatlarının ortalama %25' i 8 JCI akreditasyon	2006'da 410 bin ziyaretçi ABD fiyatlarının ortalama %35' i 18 JCI akreditasyon Kalp operasyonları, böbrek ve kemik iliği nakli	2006'da 1,2 milyon ziyaretçi ABD fiyatlarının ortalama %30'u 14 JCI akreditasyon	2007'de 450 bin ziyaretçi ABD fiyatlarının ortalama %20'si 17 JCI akreditasyon	Üst düzey hizmet sunan "Sağlık hizmetleri Şehri" oluşturuldu. 81 JCI akreditasyonu (34 Suudi Arabistan 47 Birleşik Arap Emirlikleri)
MACARİSTAN	MEKSİKA	KOSTA RİKA	BREZİLYA	GÜNEY AFRİKA
Genelde ziyaretçiler Avrupa ülkelerinden Diş ve Kozmetik cerrahisinde uzman ABD fiyatlarının ortalama %40- 50'si JCI akreditasyon yok	Yakınlık sebebiyle en çok ABD vatandaşları ziyaret ediyor. Genelde diş ve kozmetik cerrahi ABD fiyatlarının ortalama %25- 35'i 9 JCI akreditasyon	Yakınlık sebebiyle en çok ABD vatandaşları ziyaret ediyor. Genelde diş ve kozmetik cerrahi ABD fiyatlarının ortalama %30- 40'ı 3 JCI akreditasyon	Genelde ABD vatandaşı ziyaretçi Kozmetik cerrahide uzman ABD fiyatlarının ortalama %40- 50'si 24 JCI akreditasyon	Kozmetik cerrahi ABD fiyatlarının ortalama %30- 40'ı JCI akreditasyonu yok

5.1. Türkiye Sağlık Turizmi Potansiyeli

Dünya genel turizm verilerinde çok önemli paya sahip olan Türkiye son yıllarda gösterdiği ihtimam ile sağlık turizmi alanında da önemli yer tutar oldu. Bu yer Türkiye'nin genel turizmdeki profesyonelliği ile doğasıyla, iklimiyle, ulaşılabilir konumu ile kısacası gelen turistin dinlenmek, eğlenmek ve kültür turizmi ihtiyaçlarının hepsini karşılayabilecek durumda olduğundan tercih edilme oranı oldukça yüksektir (9). Türkiye gelişmiş birçok ülkeden sonra girmesine rağmen sağlık turizmi alanında büyük sıçramalar yapmış ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın her yıl açıkladığı verilerde de ekonomik açıdan önemli bir paya sahip olmuştur (4).

Sağlık turistleri gelişen teknoloji ve artan pazarlama payı ile hızlı ve objektif olarak ulaşmak istedikleri tedavi ve rehabilitasyon için her ülke her kurum ve kuruluşa rahatlıkla ulaşarak isteklerini belirtip tercihlerini yapabilmektedirler. Türkiye sağlık turisti açısından gerek üç tarafı denizlerle çevrili olmasının verdiği deniz, kum ve güneş turizmi gerekse de muhteşem tarihi ve doğa yapısı ile ilgi görmektedir. Sağlık turizminin ilk amacı tedavi olmak olduğu düşünüldüğünde birçok ülkeye kıyasla hızlı ve profesyonel çözüm odaklı tedavinin de varlığı insanları daha çok cezbetmektedir (4, 9, 14, 20).

Son yıllarda insanlar fiziksel tedavinin yanında ruhsal tedaviyi de önemser oldular. Bu da konaklama yapılan yerlerde özellikle spa-wellness hizmeti ve alternatif tıp hizmeti sunmayı hedeflemektedir. Bunun yanında spa-wellness ve rehabilitasyon hizmetleri de aktif olarak kullanılmaktadır (5). Özellikle termal turizm alanında spa-wellness için tercih edilen illerdir;

- Afyon
- Kütahya
- Isparta
- Eskişehir
- Erzurum

Şekil 6.1. Spa-Wellness turizmi şeması (10)

Türkiye sağlık turizminde son yıllarda atak yapmasının en büyük avantajı JCI (Joint Commission International) akrediteli birçok hastane ve klinik olması gelişmiş ülkelerdeki sağlık turistleri için çok büyük önem taşımaktadır. JCI akreditasyonu en çok güven duyulan köklü bir akreditasyondur. Bu belgeyi edinebilmek demek bir sağlık merkezi ya da hastanenin uluslararası düzeyde hiçbir eksik ve probleminin olmadığını ve personelinin dil konusunda ve sağlık turizmi alanında eğitilmiş olduğunu belgeli ispatı demektir (1, 5, 14). Sağlık turisti için sağlık personeli ile birebir iletişim kurabilmek tedavinin en önemli ayağıdır. İki insan arasında doğru iletişim çok önemli olması bu durumu desteklemektedir.

Türkiye'ye sağlık turizmi için gelen turistlerin tercihleri ve tercih etme şekilleri göz önünde bulundurulduğunda hastanelerimizde özellikle kamu hastanelerimizde geliştirmemiz gereken birçok adım vardır. Bunun yanı sıra özel olarak hizmet veren hastaneler bir adım daha öndedir (4, 5, 21). Bu hastanelerde sağlık turistleri tarafından tercih edilen medikal alanlar;

- Plastik tedaviler ve estetik cerrahi
- Onkolojik tedaviler
- Göz tedavileri ve cerrahi operasyonları
- Diş tedavileri
- Fertilite tedavileri

- Kardiyovasküler tedaviler
- Beyin cerrahisi
- Ortopedi

Tablo 5.2. Sağlık Turizminde En Önemli Beş Ülkenin En Çok Tercih Edilen Medikal Turizm Alanları(3)

Ülke	Tercih Edilen Medikal İşlemler
Hindistan	Kalp Cerrahisi, Eklem Değişirme, Göz Cerrahisi
Malezya	Kardiyoloji, Kalp Göğüs Cerrahi, Kozmetik Cerrahi
Tayland	Kozmetik Cerrahi, Organ Nakli, Diş Bakımı, Eklem Replasmanı
Singapur	Karaciğer Nakli, Eklem Değişirme, Kalp Damar Cerrahisi
Türkiye	Saç Ekimi, Göz Tedavisi, Plastik ve Estetik Cerrahi, Kalp Damar Cerrahisi, Diş Tedavileri, Tüp Bebek Tedavileri

Türkiye sağlık turizmi alanında çok yeni bir ülke statüsündedir. Bu yüzden sağlık alanında yapılan reformları turizm alanı ile birleştirmek istendiğinde Devlet Planlama Teşkilatı görevi üstlenerek Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı başta olmak üzere koordineli bir çalışma sağlık turizmini koruyup geliştirme amaçlanmıştır. Devlet Planlama Teşkilatı sağlık turizmi için doğrudan görev alacak hastaneler, klinikler, muayenehaneler, oteller ve seyahat görevini üstlenecek her firma her sigorta acentesi için kanunlar koyarak, denetleyerek ve haklarını koruyarak sağlık turizminin gelişimine yardımcı olmuştur (3). Bu yasalar sağlık turizmi için yatırımların önünü açmıştır. Son yıllarda sağlık turizmi için Sağlık Bakanlığı personellerine ve kurumlarına eğitim vererek insanları sağlık turizmi fikrine daha çok hazırlamıştır. Eğitim alan personel kurumlarında yetkin ve aktif olarak rol oynamakta ve kazanılan tecrübe ile daha da çekici hale gelmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı da otelleri, sigorta acentelerini hem destekleyerek hem de yeni oluşan alan için bilgilendirerek sağlık turizmi ve turisti için sorunsuz, güvenilir, huzurlu ve sürdürülebilir bir ortam oluşturmuştur. Tüm bu destek, teşvik ve yasaların oluşturduğu güvenli ortam Türkiye'nin sağlık turizmi açısından yeni reformlara adım attığını bunun yanında ekonomik açıdan müthiş bir döviz geliri sağladığını görmekteyiz (19).

Sağlık turizminin üç alanında da hizmet verebilme kapasitesine sahip olan Türkiye özellikle medikal alanda kendini yeterli ve profesyonel olduğunu sağlık turistine göstermektedir. Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sunulan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Raporu'nda genel turizm kolu olan sağlık turizmi öncelikli alan kategorisine alınmıştır. Bu raporda sunulan Türkiye gelecekte umut vaat eden bir turizm programına sahip olmaktadır. Bu turizm programının ana gayesi 2023 yılında Dünya çapında en fazla sağlık turisti ağırlayan ve tedavi hizmeti sunan bundan da en çok geliri elde eden ilk üç turizm destinasyonundan biri olmaktır (2, 3, 17).

Tablo 5.3. Türkiye'ye Gelen Sağlık Turisti Kişi Sayısı (3, 10)

Yıllar	Yabancı sağlık turisti sayısı	Vatandaş (yurt dışında ikamet eden) sağlık turisti sayısı	Yerli yabancı toplam turist sayısı	Sağlık turistlerinin toplam turistler içindeki payı
2016	251 809	125 574	31 365 330	%1,20
2017	326 709	106 583	36 620 346	%1,18
2018	547 925	113 823	45 628 673	%1,45
2019	560 521	101 567	51 860 042	%1,28

Tablo 5.4. Türkiye'nin Sağlık Turizmi Gelirleri (10)

Yıllar	Toplam turizm geliri Dolar	Sağlık turizmi geliri Dolar	Sağlık turizminin toplam turizm geliri içindeki payı
2016	22 107 440	715 438	%3,23
2017	26 283 656	827 331	%3,15
2018	29 512 926	863 307	%2,93
2019	34 520 332	1 065 052	%3,09

5.2. Antalya Sağlık Turizmi Potansiyeli

Türkiye sağlık turizmi alanında medikal, termal ve geriatri- engelli turizmini gerçekleştirebilen ülkelerin arasında ilk beşe girebilmektedir (7). Türkiye de sağlık turizmi için tercih edilen illeri sırlamak gerekirse;

- İstanbul
- İzmir
- Antalya
- Ankara
- Erzurum
- Adana
- Gaziantep
- Denizli
- Afyonkarahisar
- Samsun

Bu iller sağlık turizmi için gelen sağlık turistini konaklama, tatil ve tedavi için her şekilde memnun ayrılmasını sağlayabilecek kapasiteye sahip illerimizdir. Bu illerde bulunan gerek üniversite eğitim araştırma hastaneleri gerek de özel hastaneler sağlık turistleri için hizmet sağlamaktadır. Sağlık turistlerinin ülkemizi tercih etmelerindeki en önemli özelliklerden olan hızlı ve kısa süreli tedaviler hastanelerimizde kolaylıkla gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde sağlık turizmi yapmaya hak kazanan kurum ve kuruluşlara Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Yetki Belgesi vermektedir. Bu yetki belgesini almak için bir takım fiziki hazırlıklar yapılarak sağlık personeline de eğitim verilmektedir. Sağlık bakanlığı böylece kaliteyi belirli seviyelerde tutmayı amaçlamaktadır (11, 27).

Tablo 5.5. Antalya Bölgesinde Sağlık Turizmi Yetki Belgesi Almış Özel ve Kamu Hastaneleri (11)

Sağlık Tesisi Adı	Türü
Akdeniz Ü. Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi	Kamu Hastanesi
Alanya Alaaddin Keykubat Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Kamu Hastanesi
Antalya Atatürk Devlet Hastanesi	Kamu Hastanesi
Finike Devlet Hastanesi	Kamu Hastanesi
Kepez Devlet Hastanesi	Kamu Hastanesi
Antalya Eğitim ve Araştırma Hastanesi	Kamu Hastanesi
Özel Akdeniz Hastanesi	Özel Hastane
Özel Akdeniz Sağlık Vakfı (Asv) Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Akdeniz Şifa Hastanesi	Özel Hastane
Özel Alanya Anadolu Hastanesi	Özel Hastane
Özel Alanya Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Antalya Anadolu Hastanesi	Özel Hastane
Özel Antalya Lara Anadolu Hastanesi	Özel Hastane
Özel Antalya Opera Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Antalya Uncalı Meydan Hastanesi	Özel Hastane
Özel Antalya Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Aspendos Anadolu Hastanesi	Özel Hastane
Özel Dünya Göz Hastanesi	Özel Hastane
Özel Kemer Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Manavgat Yaşam Hastanesi	Özel Hastane
Özel Medicalpark Antalya Hastane Kompleksi	Özel Hastane
Özel Medikum Hastanesi	Özel Hastane
Özel Medstar Antalya Hastanesi	Özel Hastane
Özel Medstar Topçular Hastanesi	Özel Hastane
Özel Memorial Antalya Hastanesi	Özel Hastane
Özel Ofm Antalya Hastanesi	Özel Hastane
Özel Olimpos Hastanesi	Özel Hastane
Özel Rich Hospital Hastanesi	Özel Hastane
Özel Termessos Hastanesi	Özel Hastane
Özel Vitale Kadın Hastalıkları ve Doğum Hastanesi	Özel Hastane

Sağlık turistini genel turizmdeki gibi tercihini Antalya bölgesinden yana kullanması Antalya ve çevresinin hem sağlık alanında hem de turizmde kendini her geçen gün geliştirmesine hem de tüm dünyaya ispatlamasına yol açmaktadır (12, 23). Sağlık turisti Antalya ve merkez ilçeleri olan Alanya, Manavgat, Kemer ve Kepez gibi destinasyonları daha çok tercih etmektedirler. Birçok ülkeden Antalya'ya ulaşım hava yolları, deniz yolu ve karayolları ile rahatlıkla sağlanmaktadır. Ayrıca bu bölge sağlık turisti için çeşitli konaklama tercihleri de sunabilmektedir.

Tertemiz havası bol oksijeni ile doğanın kalbinde medikal tedavi olurken wellness ya da ruhsal tedavilerde alabilmektedir. Bu durum sağlık turizminde tercihi Antalya bölgesinden yana kullanmayı daha çok avantajlı göstermektedir. Ülkemiz açısından da Dünya'ya açılan bir kapı gelişmiş uluslararası şartları sağlayan sağlık merkezleri ve ekonomik gelir yadsınamayacak kadar önemli gelişimdir (14).

Tablo 5.6. Antalya Bölgesinde Bulunan Sağlık Kuruluşları ve Yatak Sayıları (11, 15)

Sağlık Kuruluşları	Sayısı	Yatak Sayısı
Sağlık Bakanlığı Hastaneleri	16	3.667
Üniversite Hastaneleri	2	1.093
Özel Hastaneler	31	2.509
Toplam	49	7.269

Antalya sağlık turizminde köklü üniversitelerden biri olan Akdeniz Üniversitesi bünyesinde bulunan üniversite hastanesinden özel hastanelere oranla daha çok faydalanılmaktadır. Akdeniz üniversitesi hastanesi özellikle organ nakli konusunda kendisini Dünya'ya ispatlamış olduğundan sağlık turistleri estetik ve plastik cerrahide, organ transplantasyonu ve cerrahi bölümlerde tercihte bulunmaktadır. Bunun yanında Antalya'da JCI akreditasyonu ve sağlık turizm yetki belgesi almış birçok hastane, klinik ve özel muayenehaneler bulunmaktadır. Bu da sağlık turistinin kriterlerini sağladığından, bölgenin doğa güzellikleri ve sağladığı turizm çeşitleri ile bölge vazgeçilmez olduğunu sergilemektedir. Ayrıca Antalya bölgesi sağlık turistleri için ucuz ve güvenilir bir bölge olarak görülmektedir. Antalya ve bölgesini tercih eden ülkeler başında Almanya, Rusya, Azerbaycan, Suriye, Afganistan, Arabistan gibi ülkeler gelmektedir (23). Genel turizmdeki başarısını sağlık turizmi alanında da sürdüren Antalya medikal turizm ve yaşlı-engelli turizmi kollarında çoğunlukla Balkan Devletleri, Rusya, Batı Avrupa, Kuzey Afrika, Arap ülkelerinden misafirlerini ağırlamaktadır.

Bu misafirler tedavilerini çoğunlukla göz hastalıkları, diş tedavileri, organ ve kemik iliği nakilleri, beyin ve kalp cerrahisi, onkolojik tedaviler ve estetik tedavilerinden yana tercihlerini oluşturmaktadırlar (14, 23). Özellikle son dönemlerde Körfez ülkelerinden gelen sağlık turistleri ise genellikle acil ve ehemmiyeti olmayan medikal tedaviler için saç ekimi, estetik uygulamalar için Antalya'yı tercih etmektedirler (7, 17, 20).

2019 yılında yapılan bir çalışma sağlık turizmi için Antalya'nın tercih edilme sebeplerini kısaca tablo haline getirmiştir. Bu tabloda da görüldüğü gibi sağlık turizminde sağlık personelinden memnuniyet, ülkemizde sağlık tedavilerinin ucuz olması ve Antalya'nın coğrafi açıdan güzellikleri tercih edilme oranını yükseltmektedir (17).

Tablo 5.7. Yapılan Bir Literatürde Sağlık Turistlerinin Antalya Bölgesini Medikal Turizm Amacı ile Seçmelerinin Başlıca Sebepleri (20, 27)

Tercih Nedenleri	Kişi Sayısı	Yüzde oranı (%)
Coğrafi güzellikler	11	21,2
Turistik bir konumda olması	7	13,5
Müslüman bir ülkede bulunması ve hizmet verme süresi	1	1,9
Masrafların ucuz olması	7	13,5
Hastanenin hekim kadrosu ve teknik donanımı	10	19,2
Akdeniz Üniversitesi Hastanesi'nde kalan bir yakının tavsiyesi	14	26,9
Seyahat-tatil sırasında sağlık problemi ile karşılaşılması	2	3,8
TOPLAM	52	100

Antalya doğasıyla, deniziyle ve tarihi güzellikleriyle cennetten bir köşe olan şehir aynı zamanda sağlık alanındaki profesyonelliği ve tecrübesiyle ılıman iklim şartları ve birçok konaklama çeşitleri ile özellikle kar kış yaşayan ülkelerin insanları turizm ve tedavileri için Antalya ve çevresini tercih etmektedir (12). Böylece medikal turizm amacıyla gelen turistler kış döneminde bile Antalya ve çevresinde spor, av, dağ turizmi gibi birçok alandan faydalanarak Antalya'nın dört mevsim turizm ile iç içe olduğunu görmektedir. Bunun yanında Antalya bölgesinde yabancı dil bilen, profesyonel donanıma sahip konaklama ve ağırlama ekibi olan aynı zamanda uluslararası düzeyde tedavi sağlayabilen sağlık personeli ve sağlık kuruluşları ile Antalya bir bütündür. Bu durum da Antalya'nın tercih edilme sebeplerini arttırarak her dönemde turist sayısının artışını göstermektedir (11, 17, 20).

6. YÖNTEM

6.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Sağlık turizmi ülkemiz ve insanlar için önemli bir yer tutmaktadır. Hem sağlık alanında uluslararası düzeye ulaşmanın verdiği katkılar hem de ekonomik açıdan insanlara sunulan fırsatları değerlendirmek için yapılan bu çalışmada değerlendirmelerde bulunulmuştur. Çalışmanın en önemli amaçlarından biri de Antalya ili Alanya ilçesinde turizm yıllardır süregelen şekilde kullanılırken bu turizm gelirlerinin içerisine sağlık alanını da katarak insanlara uygun fiyatla hem tatil hem tedavi sunan bir merkez haline geldiğini çalışmalarda eksik ya da düzeltilmesi gereken durumların ortaya koyulması için bilgiler toplanarak sunulmaktadır.

Çalışmada kullandığımız yöntem, evren ve örneklem, bulunan literatürlerin taranması ve analizi, çalışmanın varsayım ve sınırlılıkları hakkında genel bir yargıya ulaşabilmek adına bilimsel araştırma tekniklerinden olan tarama yöntemi kullanılmaktadır.

6.2. Çalışmanın Yöntemi

Yüksek lisans tez çalışmamızda medikal turizmin en çok tercih edilen branşlarından biri olan plastik ve estetik cerrahinin Antalya ili Alanya örneğinde potansiyel araştırması yapılmaktadır. Çalışmamızda plastik cerrahi ve estetik operasyonların yapıldığı literatürler taranarak ortaya çıkarılan bilgilerin diğer sağlık turizmi çalışmalarına ışık tutması amaçlanmıştır. Özellikle Türkiye turizm sektörünün en önemli şehirlerinden olan Antalya ili için yapılan tercihlerin literatür taraması yapılarak avantajlar ve dezavantajlar ortaya koyulmaktadır. Böylece mevcut düzende tercihleri arasına alan sağlık turistleri için Antalya ili Alanya örneğinde istenilen ortaya sunulmaktadır. Bu çalışma Web of Science, Google Scholar, Elsevier, PubMed ve PRSGlobalOpen gibi veri tabanlarında ülkelere, şehirlere ve çalışmalara göre taramalar yapılmış elde edilen literatürler analiz edilerek her birinden alınması gereken bilgiler doğrultusunda hazırlanmıştır (10). Aynı zamanda Google üzerinden sağlık kuruluşları ve akreditasyon belgeli özel kuruluşlar taranarak çalışmada fotoğraf ve resimler sergilenmiştir.

6.3. Evren ve Örneklem

Çalışmalarda istenilen sonuca daha net ulaşılabilmesi için önce evren belirlenir, evrenden ulaşmak istediğimiz net bilgiyi ortaya koyacak olan örneklem seçimi yapılır. Çalışmamızda sağlık turizmi için en çok tercih edilen illerden olan Antalya ili Alanya örneğinde yapılan çalışmaların bulguları değerlendirilmiştir.

Bu kapsamda özellikle 2005- 2022 yılları arasında yayınlanan yüksek lisans ve doktora tezleri ile birçok araştırma makalesi ve derleme çalışmaları incelenmiştir. Ayrıca Google üzerinden konu ile alakalı web sayfaları taranarak yararlı bilgiler eklenmiştir.

6.4. Çalışmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları

Çalışmada Antalya ilini tercih eden sağlık turistlerinin tercih sebepleri varsayımsal olarak belirlenmiş ve potansiyeli arttırmak için neler yapılabileceği genel bir durum da ortaya koyulmuştur. Çalışmada taranan literatürlerin genel kuralları kapsadığı ve sağlık turizminin kollarından biri olan plastik ve estetik cerrahi operasyonlarının prosedürleri ve tercih sebepleri ile sınırlandırıldığı bir çalışma ortaya koyulmuştur.

7. BULGULAR

Sağlık turizmi, sağlık alanında gelişmiş birçok ülkenin turizm alanında ağırladığı misafirin büyük bir bölümünü karşılamaktadır. Turistlerin kendi şehirleri dışında başka bir şehirde sağlık hizmeti almak istemelerinin en önemli ve ilk nedeni özellikle Türkiye’de profesyonel sağlık hizmetlerinin ucuz ve hızlı olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca ülkemizdeki sağlık hizmetleri layıkıyla gerçekleştirildiği gelen sağlık turistleri ile de ortaya konmaktadır. Bunun birkaç örneğini çalışmamızda da irdeleyerek ortaya çıkarmaktayız.

2021 yılında Alp G. tarafından yapılan araştırmada medikal tedavi için gelen turistlerin Antalya’yı seçmelerindeki en büyük etmen tedavileri sürerken tatil yapabilme olanağına sahip olmalarıdır. Bu araştırmada %51,5 erkek, %47,5 kadın hasta Antalya da çoğunlukla diş tedavisi yanı sıra saç ekimi, plastik ve estetik cerrahi alanında hizmet almışlardır. Bu çalışmada özellikle dikkati çeken durum ise eğitim seviyesi yüksek olan özellikle Alman sağlık turistleri Antalya da tedavi olmayı tercih ederek hem zamandan hem maddiyattan tasarruf etmektedirler (23).

2021 yılında McCrossan Susan ve arkadaşları Estetik Göğüs Operasyonlarında; Medikal Turizmi Sistemik olarak incelemektedirler. Bu çalışmayı yapmalarındaki en köklü amaç yurtdışı ülkelerinde estetik göğüs ameliyatlarında meydana gelen riskler hakkında kısıtlı bilgiye sahipler bunu genişleterek bir çalışmada toplamayı amaç edinmişlerdir. Bu yüzden birçok dergi, makale yerlerinden yayınlanan makaleleri alarak o verileri kullanarak estetik göğüs ameliyatlarında %39 enfeksiyon komplikasyonları, %51 prosedür eksikliklerinden kaynaklı riskler meydana gelmiştir. Böylece çalışmalarında medikal turizm kapsamında hangi alan olursa olsun mutlaka profesyonelliğe dikkat edilmesi gerektiğine vurgu yapmışlardır (33).

2021 yılında Yılmaz V. tarafından çalışılan 'Medikal Turizmde Destinasyon Rekabetçiliğinin Belirlenmesi: Alanya Örneği' isimli doktora tezi sağlık turizminin tercih edilmesinin en önemli sebeplerinden birini araştırmıştır. Sağlık turizmi sağlık turisti açısından tatil yaparken tedavi olma mantığını sağladığından seçilen destinasyonun öneminden bahsetmektedir. Alanya'yı tercih eden sağlık turistinin ilk tercihi diş hastalıkları ya da estetik operasyonları olmaktadır. Bunun yanında İskandinav ülkeleri ve Ruslar rotasını Akdeniz ve Alanya bölgesinden yana kullanmaktadır (11).

2020 yılında Temizkan R, Temizkan S, yaptıkları derleme çalışmasında 'Dünya'da ve Türkiye' de medikal turizm kapsamında Plastik ve Estetik cerrahi uygulamalarında hizmet pazarlaması hakkında Pazar araştırması yapan çalışmaların bilgilerini bir başlık altında toplamaktadır. Bu durumda bizde ülkemizde plastik cerrahi alanında ameliyatsız ve ameliyatsız olmak üzere estetik operasyonları gruplandırmıştır. %7,1 cerrahi uygulamalar gerçekleştirilen estetik operasyonlarken, %7.6 ameliyatsız estetik operasyonları kapsamaktadır (9).

2020 yılında Tamer G tarafından çalışılan yüksek lisans tezinde sağlık turistlerinin estetik operasyonları için Türkiye'yi ve İstanbul'u seçmelerindeki sebepleri araştırmak için 240 kişide anket uygulaması yapmaktadır. Bu uygulama sonucunda sağlık turistlerinin özel sağlık kuruluşları tarafından birçok imkân ve kolaylıkları görünce tercihlerini Türkiye'den yana çevirmelerine sebep olmaktadır. Bu durum hem Türkiye'nin sağlık turizminde gelişmesine hem de sağlık alanında uluslararası seviyeye ulaşmasına destek olmaktadır (19).

2020 yılında Kaya R ve arkadaşı ' Türkiye ve Hindistan'da Geleneksel Tıp Uygulamaları: Sağlık Turizmi Perspektifinden Bir Karşılaştırma' isimli derleme çalışmasında özellikle GETAT uygulamaları; apiterapi, kupa uygulaması, hipnoz gibi çalışmaların Hindistan da ve Türkiye de etkileri hakkında literatürlerden bilgiler toplayarak çalışmışlardır. Türkiye'de Geleneksel Tıp Uygulamaları uygulama temelli iken, Hindistan' da ise felsefe temeline dayandırılmaktadır. Felsefe temeline dayanmasına rağmen Hindistan'da tesisleşme ve kurumsallaşma Türkiye' ye göre maksimum oranda artmıştır (24).

2020 yılında Solak M ve Şeker M 'Küresel Salgın Sonrası Sağlık Turizminin Geleceği ve Türkiye'nin Önündeki Fırsatlar' adlı çalışmalarını ile tüm dünyada yaşanan pandemi sonrasında Türkiye için sağlık turizmi hem ulusal düzeyde hem de ekonomik açıdan büyük bir sıçrayış sağlamıştır. Türkiye de turizmin 12 ay yapılabilir olması sağlık açısından değerlendirilebilir düzeyde olmasıdır. Hem devlet hem de özel sağlık kurumları açısından güzel ve karlı gelişmeler sağlamaktadır. Bu durum pandemi ile gelen yükleri devletin üzerinde azaltmayı da sağlamıştır (6).

2019 yılında ise Sarı C, Derin A isimli araştırmacılar araştırmalarında turizmde ve Antalya bölgesindeki sağlık turistlerinin Akdeniz Üniversitesi hastanesini seçmelerindeki sebepleri sayısal verilerle ortaya koymuş, seçilme nedenlerini araştırmıştır. Bunun yanında en önemli eleman olan sağlık personellerini de çalışmalarına dahil ederek aslında sağlık turizminin sadece sağlık turistinden ibaret olmadığını medikal tedavinin gerçekleştirildiği alanda doktor kadar personelinde etkin ve profesyonel olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Sağlık turistlerinin Akdeniz Üniversitesini tercih etmeden önceki aşamasında nereden bulup üniversite hastanesine geldiğini de gözler önüne sermektedir. Özellikle 52 yabancı hasta ile anket çalışması yapılarak ulaşılan verilerde hastaların tedavilerini planlarken hastanenin ve doktorun başarısını araştırarak %50 bu durumun etkili olduğunu göstermektedir. Bunun yanında yakınlarının tavsiyelerine de dikkat etmektedirler. Ayrıca Antalya da yapılan bu çalışmada özellikle 1. sırada göz ameliyatı ve 2. sırayı da estetik ve diş tedavileri oluşturmaktadır (17).

2019 yılında Campell A. ve arkadaşları 'Kolombiya Sağlık Turizminde Plastik Cerrahi operasyonlarını 658 uluslararası hasta üzerinde 1796 operasyon prosedürünü incelemiştir. Bu çalışmada hastalar üzerinde gerçekleştirilen estetik prosedürleri karşılaştırmaya imkân sağlarken ortaya koyulan datalar ise sağlık turizminde Kolombiya, Kanada gibi ülkeleri USA göre kıyaslamaya imkân sağlamaktadır. Ayrıca hasta görüşleri de alınarak estetik prosedürlerin ne kadar etkin ve aktif kullanılabilceği de gözler önüne serilmiş oldu (25).

2019 yılında Bayar K. ve arkadaşları Akdeniz Üniversitesi'nde yapılan çalışmada sağlık turizminin Dünya da ve Türkiye de önemi araştırılırken Antalya yöresinde ne derece gelişmeler gösterdiği araştırılmıştır. Bu çalışmada Dünya'da sağlık turizmi için ayrılan pay, Türkiye ile kıyaslanmıştır. Ayrıca sağlık turizminin doğru işleyişi için çıkarılan kanunlar ve mevzuatlar hakkında da karşılaştırma yapılmış ve iyileştirme tavsiyelerinde bulunulmuştur. Bütün bunların araştırılması için sağlık turizmi yapan 46 işletme 38 sorudan oluşan bir ankete tabii tutularak objektif olarak eksiklerin ve sorunların ortaya koyulmasında en büyük katkıyı sağlamıştır. Antalya da yapılan bu çalışma Antalya'nın turizm açısından önemini bildiğimiz hallerde sağlık turizmi içinde önemli bir yer tuttuğunu gözler önüne sermiştir (14).

Altsoy S ve arkadaşı 2019 yılında ‘Medikal Turizm Alanında Faaliyet Gösteren Hastanelerdeki sorunlar ve çözüm önerileri başlıklı araştırma makalesinde sağlık turizminde zorlanılan sorunları ve eksiklikleri ortaya koymuştur. Bu çalışma turizmin merkezi kabul edilen Antalya ili ve çevresinde sağlık turizmi ile ilgilenen 14 hastane yetkilisi ile istişare edilerek yapılan bir çalışmadır. Çalışmada 8 ana başlık altında toplanan sağlık turizmi sorunları ve eksiklikleri ya da mevzuat açıkları gözler önüne koyulmak amaç edinilmiştir (21).

2018 yılında Ulusoy A. çalışmasında Akdeniz Üniversitesi Hastanesi’ne başvuran sağlık turistlerinin %19,2 si plastik ve estetik cerrahi amacıyla başvurmuştur. Bunun yanında medikal turizmde Akdeniz Üniversitesi Hastanesi birçok alanda aktif ve etkin bir şekilde sağlık turizminde potansiyelini korumaktadır. Ayrıca bu çalışma ile hem sağlık turisti hem de sağlık turisti ile ilgilenen sağlık personeli anket soruları ile objektif bir şekilde sorunları ve artıları ortaya koyulmuştur. Sağlık turistinin memnuniyet düzeyleri ölçülürken, sağlık turizmi için Antalya tercihi nasıl yapılmıştır sorusuna cevap aranmıştır. Bütün bu parametrelerle bu çalışma birçok eksikliğe ayna tutarken olumlu yönleri de ortaya koymaktadır (7).

2017 yılında Ross K. M. ve arkadaşları ‘Amerika Akademik Sağlık Bilimleri Merkezi’nde Sağlık Turizmi Tedavilerinde Plastik Cerrahi Operasyonlarında Gelişen Komplikasyonlar’ başlıklı araştırma çalışmalarında 78 hasta üzerinde 7 yılı aşkın süredir gözlem ve inceleme yapılarak varılan sonuçlar toplanmıştır. Genellikle yaygın olarak gövde estetik çalışmaları görülürken meme estetiği ve enjeksiyon estetiği de en çok tercih edilenler arasındadır. Bu çalışmalarda meydana gelen komplikasyonların başında enfeksiyon, ilaç ve vücut sorunları görülmektedir. Kozmetik ve plastik cerrahinin gelişmesi bu riskleri de ön plana çıkararak tedavi prosedürlerini geliştirmeyi ortaya koymaktadır (26).

2016 yılında Rahman A tarafından Hizmet Pazarlama Karmasının Medikal Turizme Uyarlanması: Antalya Örneği başlığı altında yayınlanan yüksek lisans tezinde medikal turizmin geçmişi ve geleceği hakkında bilgiler ve öngörüler sunulmuştur. 234 sağlık turisti ile yapılan bu çalışmada elde edilen verilere dört tane istatistiksel test uygulanarak sonuçları yayınlanmıştır (12).

2015 yılında Abubakar M. ve arkadaşı sağlık turizmi perspektifinden bakıldığında insanların söylemiyle ortaya çıkan doğruların etkileri incelenmek istenmiştir. Özel hastanelere, devlet hastanelerine ve polikliniklere başvuran hastalarla gerçekleştirilen diyaloglarda alınan bilgiler araştırılarak gerçekleştirilen bu çalışmada seyahat edilecek destinasyon sağlık turizmi açısından incelenmiştir (29).

2015 yılında Çinpolat A ve arkadaşları 'Robot Yardımlı Plastik Cerrahi Uygulamaları, Erken Tecrübeler ve Gelecekteki Beklentiler' başlıklı derleme çalışmasında özellikle 'da vinci' adındaki robotik cerrahi sistemlerini plastik ve estetik cerrahide uygulayarak konvansiyonel cerrahiye üstünlük sağlamışlardır. Robotik cerrahinin gelişimi ve gelecekte yapabilecekleri sağlık turizmi açısından gelen sağlık turistini tatmin ederek işlemleri hem hızlandırmış hem de kolaylaştırmış olacaktır. Bunun yanında sağlık turistinin en çok önemsendiği bir diğer parametre ise zaman kavramı olduğundan bu durumda robotik cerrahi manuel cerrahinin süresini yarıya indirebilmeyi amaçlamaktadır (16).

2014 yılında Chuang T ve arkadaşları 'Medikal Turizmin Ana Parçası olan Güzelleşme İçin Transplantasyon' başlıklı araştırma makalelerinde sağlık turistlerinin düşük maliyet, iyi kalite amacıyla seyahat ederek estetik açıdan organ nakilleri olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ana kantitatif analiz yapılarak önemli gelişmelerin analizi kontrol edilmektedir. Bu analizler eşliğinde medikal turizmin çeşitlerinin riskleri, ekonomik açıdan değerlendirilmesi ve sağlık politikaları aşamaları incelenmiştir. Bu çalışma ile insanların medikal turizm için birçok aşamayı netleştirdikten sonra seyahat etmeye karar verdikleri hatta organ naklini kabul ettikleri görülmektedir (18).

2014 yılında Iorio M. L. ve arkadaşları medikal turizmin çeşitlerinden olan plastik cerrahide uygulanan etik kuralları ve yoğun bakım aşamasında uygulanan pratik kuralları incelemiştir. Bu derlemenin amacı medikal turizm için uygulanan prosedürlerde süreklilik ve yoğun bakım sonrası ilaç ve tedavi çalışmalarında süreklilik gerektiren hastalarda bunu sağlayıp sağlayamadıklarını aklında soru işareti olan sağlık turistleri için toplamaktadırlar. Çalışmalarında özellikle nörolojik hastalıkların sebep olduğu plastik ve estetik cerrahi hastalarının tedavi süreçleri zahmetli ve uzun süreli olduğundan sağlık turizmi açısından zorluk sağlayabileceği ifade edilmektedir (34).

2013 yılında Yalçın B. tarafından çalışılan ‘Antalya İli Sağlık Turizmi Potansiyeli Araştırması’ başlıklı çalışmada sağlık personeline, işletme personeline ve Sağlık Bakanlığı yetkililerine ulaşılarak yapılan görüşmeler sonucunda sağlık turizmi alanları oluşturulmuştur. Sağlık turizmi çeşitleri yanı sıra dört tip sağlık turizmi alanı belirlenmiştir. Bu alanlar doğal oluşumlu fiziksel varlıklara dayalı, insan eliyle yapılmış fiziksel varlıklara dayalı, bilgi niteliğinde varlıklara dayalı ve son olarak maliyete dayalı olmak üzere dört alan belirlenmiştir. Bunun yanında çalışmaya 32 kamu ve özel sektör işletmecisi katılmış ve her biri ile yüz yüze görüşerek 20 soruluk bir görüşme gerçekleştirmişlerdir. Tüm bu görüşmeler ve çalışmalar sonucunda Antalya medikal turizm, spa/wellness turizmi, ileri yaş ve engelli turizmi açısından yüksek potansiyele sahip bir merkez iken termal turizm açısından düşük potansiyele sahiptir (20).

2012 yılında Aydın O. Tarafından yapılan araştırmada Türkiye’de turizm sektörüne alternatif son yıllarda popüler olan sağlık turizmini incelemektedir. Sağlık turizmi çeşitlerinden olan termal turizm için yapılan tesisleri, artan talebi ve personellerin etkinliğini araştırmasında ortaya koymaktadır. Ayrıca 2023 Türkiye Turizm Stratejisi ve Eylem Planlarını inceleyerek sağlık turizmi adı altında özellikle termal turizme yapılan yatırımları ve eylem planlarını incelemektedir. Böylece sağlık turizmi için planlananlar ve gerçekleştirilenler gözler önüne serilmektedir (5).

2012 yılında Zengingönül O. ve arkadaşları tarafından ‘Sağlık Turizmi: İstanbul’a Yönelik Bir Değerlendirme’ başlığı altında İstanbul ve çevresinde sağlık turizmini incelemektedir. Bu çalışma İstanbul Kalkınma Ajansı tarafından desteklenerek Türkiye’nin mega kenti olan İstanbul’un turizmde de etkisi oldukça fazladır. Bu yüzden turizmin son yıllarda artarak devam eden kollarından biri olan sağlık turizminde İstanbul gerek ulaşım gerek de profesyonel personeli ve donanımlı sağlık merkezleri ile bu alanın öncüsü olmaktadır. Bu çalışmada da bu alanda eksik olan, problem teşkil edebilecek sorunları saptayarak sektörün gelişimini desteklemeyi amaçladıkları için yapılmıştır. Özellikle medikal turizm de estetik ve kozmetik alanında çok tercih edilen İstanbul’da birçok hastane ücret ve performans açısından karşılaştırılmıştır. Böyle çalışmalar sağlık turizminde ne aşamada olduğumuzu ve nereye kadar gidebileceğimizi bize daha net göstermektedir. Ayrıca bu çalışmada sağlık turistlerinin özellikle seyahat etmeden önce inceledikleri akreditasyon belgelerinin illere göre dağılımı da ortaya koyularak çalışma daha kullanılabilir hale getirilmiştir (2).

2011 yılında Aydın D. ve arkadaşları tarafından ‘Türkiye’de Medikal Turizmin Geleceği’ başlıklı çalışmada 2008, 2009 ve 2010 yıllarına ait medikal turizmde tercih edilen branşlar, hangi ülkeden Türkiye’yi tercih eden sağlık turistlerinin tercih ettikleri branşlara göre oranları hesaplanarak bir rapor oluşturulmuştur. Bunun yanında sağlık turizminde kamu ve özel sektörün payına düşen gelirler de hesaplanmaktadır. Özellikle Türkiye sağlık turizmi açısından en çok tercih edilen ülkeler arasında olduğundan bu pozisyonu kaybetmemek için nasıl gelişim sağlanır, neler yapılarak aktif kalınır bu tür tavsiyelerin çokça olduğu bir çalışma olmuştur. Bu çalışmada sağlık turizmi kapsamında en çok hasta karşılayan ve tedavi gören branşlarda başta göz hastalıkları olmakla beraber beyin cerrahisi, ortopedi, kardiyoloji, plastik ve estetik cerrahi, diş ve onkoloji alanları olmuştur. Bu çalışma vasıtasıyla medikal turizme hangi alanlarda daha çok ilgi gösterilmektedir, hangi çalışmalarla geliştirilebilir tüm bunları inceleme fırsatı bulmaktayız (4).

2011 yılında Hallem Y. ve arkadaşı tarafından ‘Medikal Turizmde Müşteri Algı Değeri: Tunus Kozmetik Cerrahisinde Keşif Çalışması’ başlığı altında Tunus medikal turizmin özellikle kozmetik cerrahi alanında müşteri boyutu ve müşteri tarafından algılanan değeri araştırılmıştır. Medikal turizmde gelişme kaydetmek için internet ve sosyal ağların önemli rol oynadığını gösterirken yapılan reklamın sağlık turisti üzerindeki algısı da ölçülmektedir. Özellikle tüketim değeri ve tercih aşaması internete dayalı çalışmalarda kullanılan başlık önem belirtirken arama motorlarına düşen anahtar kelimeler algı değerini değiştirmektedir (32).

2005 yılında Connell J. ‘Medikal Turizm: Deniz, Güneş, Kum ve Operasyon’ başlıklı yazısında medikal turizmin fırsatlarından en cazip olanına dikkat çekmektedir. Çünkü sağlık turisti sağlık turizmi yaparken amacı tedavisi yapılırken tatilini de yapmayı istemesidir. Bu durum kişilere hem zaman tasarrufu hem maddi tasarruf hem de kolaylık sağlamaktadır. Bundan dolayı özellikle insanlar tedavi olacakları bölgeleri seçerken tatil yapabilecekleri yani deniz, güneş ve kumda hem bedenen hem ruhsal olarak rahatlayabilecekleri bölgeleri tercih etmektedirler. Çalışmada özellikle Asya bölgesini tercih eden aynı zamanda tedavilerini yaptıran sağlık turistleri baz alınmıştır. Kenya, Japonya, Tayland, Filipinler gibi ülkeler tercihleri arasındadır (35).

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada yaklaşık 10'a yakın tez, 30'a yakında araştırma makalesi, derleme ve ekonomi açısından kalkınma ajanslarının hazırladığı raporlar incelenmiştir. Bu incelemeler ve araştırmalar sonucunda son yıllarda yükselişe geçen sağlık turizmi birçok alanda yetkin isimler eşliğinde ve son teknolojik aletlerle uygulanan tedavi prosedürleri Türkiye'yi sağlık konusunda şahlandırmıştır. Sağlık turizmi üzerine yapılan birçok makalede Türkiye sağlık turizmi için uygun maliyetle, ulaşılabilirlikle ve ihtiyacı karşılama düzeyiyle gözde konumda olduğu istatistiksel olarak da ispatlanmaktadır. Tabii bazı konularda eksikliklerimizi de göz ardı etmeden geliştirmemiz gerektiğini birçok çalışmayı irdeleyerek belirtmemiz gerektiğinin bilincindeyiz. Bu çalışmanın sağlık turizmiyle ilgilenen akademisyenlere ve öğrencilere sunduğu çok net bilgiler ortaya koyulmuştur. Sağlık Turizmi açısından Antalya bölgesini değerlendirdiğimizde kamu ve özel sektör ayırmadan her sağlık kuruluşu uluslararası düzeyde yeterli bilgi ve belgeye sahip olmakla beraber kurumda çalışan sağlık personeli de gerek dil için gerek de bilgi birikimi ve tecrübesiyle sağlık turistlerinin birbirlerine önerdiği tavsiye ettiği yerler haline almıştır. Bu durum Antalya ili Alanya ilçesinde plastik ve estetik cerrahi alanında aynı zamanda kozmetik cerrahi alanında oldukça geliştiğini gözler önüne sermektedir. Ayrıca Alanya denizi, kumu, güneşi, ulaşılması kolay konumu ve engelli bireyler için yaşanması kolay ve rahat bir şehir olarak adından söz ettirmektedir. Dolayısıyla şehir sağlık turistinin gerek internet vasıtasıyla gerek de yakın çevresine tavsiye ettiği konumu ve cazip fiyat tarifesiyle tercih edilir durumdadır. Ancak avantajlarının yanında bazı dezavantajları da mevcuttur. Bu dezavantajların başında iletişim problemleri ve dil yetersizliği gelmektedir. Ayrıca ekipman desteği ve sağlık turistinin şehirden hoşnut ayrılmasını sağlayabilecek her türlü imkân sağlanmalıdır.

Kısacası bu çalışma sağlık turizminin en çok tercih edilen kolu olan plastik ve estetik cerrahi alanında ve kozmetik çalışmalar alanında olumlu ve olumsuz yönleri karşılama açısından rehberlik edebilecek bir çalışma olmaktadır.

9. KAYNAKLAR

1. Bulut B. *Türkiye’de Sağlık Çalışanlarının Sağlık Turizmi Kapsamında Hasta İletişim Alguları İle Sağlık Hizmeti Kalite Algularının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Alanya: Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi; 2021.
2. Zengingönül O, Emeç H, İyilikçi D, ve ark. Sağlık Turizmi: İstanbul’a Yönelik Bir Değerlendirme, (İstanbul Kalkınma Ajansı’ nın İSTKA/2011/DFD-6 referans numaralı raporu) 2012.
3. <https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/> (Erişim tarihi:20.06.2024)
4. Aydın, D, Aypek N, Aktepe C, ve ark. Türkiye’ de Medikal Turizmin Geleceği. 2011;1-23.
5. Aydın, O. Türkiye’ de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi 2012;14 (23):91-96.
6. Solak M. ve Şeker M. Küresel Salgın Sonrası Sağlık Turizminin Geleceği ve Türkiye’ nin Önündeki Fırsatlar 2020;10.53478/TUBA.2020.051.
7. Ulusoy A. *Medikal Turizm Ve Antalya’daki Uygulamalar Üzerine Bir Araştırma: Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2018.
8. Şeker M. Küresel salgın sonrası sağlık turizminin geleceği ve Türkiye’ nin önündeki fırsatlar (internet). Şeker; 2020 (Erişim tarihi: 01.07.2024). Erişim adresi: https://tuba.gov.tr/files/yayinlar/bilim-ve-dusun/TUBA-978-605-2249-46-8_Ch28.pdf
9. Temizkan SP, ve Temizkan R. Dünyada ve Türkiye’de Medikal Turizm Kapsamında Plastik ve Estetik Cerrahi Uygulamaların Hizmet Pazarlaması Karması Perspektifinden Değerlendirilmesi. 2020;3(2):284-298.
10. <https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/> (Erişim tarihi: 28.06.2024)
11. Yılmaz V. *Medikal Turizmde Destinasyon Rekabetçiliğinin Belirlenmesi: Alanya Örneği*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Nevşehir: Nevşehir: Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2021.
12. Rahman, A. *Hizmet Pazarlama Karmasının Medikal Turizme Uyarlanması: Antalya Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2016.
13. Çavmak Ş, ve Çavmak D. Türkiye’de Sağlık Hizmetlerinin Tarihsel Gelişimi ve Sağlıkta Dönüşüm Programı. Sağlık Yönetimi Dergisi 2017;1(1), 48-57.
14. Bayar, K. *Dünyada ve Türkiye’ de Sağlık Turizminin Önemi ve Gelişimi: Antalya Yöresi Araştırması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2019.
15. Şahin, M, Yılmaz, M. ve Karamustafa, K. Sağlık turizmi farkındalığı: Malatya ilinde sağlık çalışanları üzerine bir araştırma. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2023;25(4):1611-1632.
16. Çinpolat A, Özkan Ö, Bektaş G, ve ark. Robot Yardımlı Plastik Cerrahi Uygulamaları, Erken Tecrübeler ve Gelecekteki Beklentiler, Akd Tıp D / Akd Med J / 2015;2: 73-76.
17. Sarı, C. ve Ulusoy Derin, A. Medikal Turizm ve Antalya’daki Uygulamalar Üzerine Bir Araştırma: Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Örneği. Uluslararası Dil, Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar Dergisi (CALESS) 2019;1(2):121-143.
18. Chuang T, Liu J, Lu L, ve ark. The Main Paths of Medical Tourism: From Transplantation to Beautification, Tourism Management 2014;(45):49-58.

19. Tamer G. *Sağlık Turizmi Kapsamında Estetik Uygulamalar Üzerine Bir Araştırma: İstanbul İli Bakırköy İlçesi Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2020.
20. Yağın, B. *Antalya İli Sağlık Turizmi Potansiyeli Araştırması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2013.
21. Altsoy S, Taştan Bİ. Medikal Turizm Alanında Faaliyet Gösteren Hastanelerdeki Mevcut Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi* 2019;22(1):113-134.
22. Akalın B, İbran A, Özargun G. Türkiye’de Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamalarının Mevcut Standartları ve İyileştirme Önerileri. *J Health Pro Res* 2023;5(1):49-69.
23. Alp G. Medikal Turistlerin Tıbbi Tedavi Tercihleri: Antalya İli Örneği. *USBAD Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi* 2021;3(7):1570-1586.
24. Kaya RR, ve Yılmaz N. Türkiye ve Hindistan’da Geleneksel Tıp Uygulamaları: Sağlık Turizmi Perspektifinden Bir Karşılaştırma. *J Tradit Complem Med*. 2020;3(3):422-34.
25. Campbell AC, Restrepo C, Navas G, ve ark. Plastic Surgery Medical Tourism in Colombia: A Review of 658 International Patients and 1,796 Cosmetic Surgery Procedures, *Plastic Surgery Medical Tourism in Colombia* 2019.
26. Ross K, Moscoso A, Bayer L, ve ark. Plastic Surgery Complications from Medical Tourism Treated in a U.S. Academic Medical Center, *Plastic and Reconstructive Surgery*, April 2018.
27. Binler A. Türkiye’nin medikal turizm açısından değerlendirilmesi politika önerileri(internet). Binler; 2015 (Erişim tarihi:18.06.2024). Erişim adresi: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/08/Turkiyenin-Medikal-Turizm-Acisindan-Degerlendirilmesi-ve-Politika-Onerileri-Aysel-Binler.pdf>
28. Pfeffer N. Eggs-ploiting women: a critical feminist analysis of the different principles in transplant and fertility tourism, *Reproductive BioMedicine Online* 2011;23, 634–641.
29. Abubakar AM, Ilkan M. Impact Of Online WOM On Destination Trust And İntention To Travel: A Medical Tourism Perspective. *Journal of Destination Marketing & Management* 2016;(5): 192–201.
30. Dancy A, Pacifico M, Kanapathy M, ve ark. Summary document on safety and recommendations on liposuction for lipoedema: Joint British association of aesthetic plastic surgeons (BAAPS)/British association of plastic reconstructive and aesthetic surgeons (BAPRAS) expert liposuction group. *Journal of Plastic, Reconstructive & Aesthetic Surgery* 2023;400–407.
31. Tontuş H. Ö. Sağlık turizminin tarihçesi (internet). Tontuş; 2024 (Erişim tarihi:18.06.2024).Erişimadresi:<https://shgmturizmdb.saglik.gov.tr/Eklenti/10943/01pdf.pdf>
32. Hallem Y, ve Barth I. Customer-perceived value of medical tourism: An exploratory study — the case of cosmetic surgery in Tunisia. *Journal of Hospitality and Tourism Management* 2011;18, 121–129.
33. McCrossan S, Martin S, ve Hill C. Medical Tourism in Aesthetic Breast Surgery: A Systematic Review. *Aesth Plast Surg* 2021;45:1895–1909.
34. Iorio ML, Verma K, Ashktorab S, ve ark. Medical Tourism in Plastic Surgery: Ethical Guidelines and Practice Standards for Perioperative Care. *Aesth Plast Surg* 2014;38:602–607.
35. Connell J. Medical Tourism: Sea, Sun, Sand and ... *Surgey, Tourism Management* 2006;(27):1093–1100.

EK.1 ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Alime MERDAN

Eğitim ve Mesleki Geçmiş:

- 2008-2012, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji
- 2015-2017, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi/Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Laboratuvar ve Deney Hayvanları

Yayınlar ve Bilimsel Faaliyetler:

Yaptığı seminer ve tezler

Lisans tezi

Çilek Bitkisinin Meme Kanseri Hücre Kültürü Üzerindeki Etkileri

Yüksek Lisans Semineri

Epididymal Boğa Spermatoozonlarının Düşük Isılarda Saklanması

Yüksek Lisans Tezi

Epididymal Boğa Spermalarının +4⁰ C'de Sıvı Olarak Saklanması TrişSitrik asit Yumurta Sarısı Sulandırıcısına L-sistein ve Katalaz İlave Edilmesinin In-vitro Olarak Değerlendirilmesi

Proje

Ata A., Merdan A. 'Epididymal boğa spermalarının +4^C C'de sıvı olarak saklanması Tris-sitrik asit yumurta sarısı sulandırıcısına L-sistein ve Katalazın ilave edilmesinin in-vitro olarak değerlendirilmesi'. MAKÜBAP Proje No: 0382.

Kongre ve Çalıştay

'Sucul Ekosistem Çalıştayı: Dr. Beth Middleton (U.S. Geological Survey), Dr. Keith Edwards (South Bohemia University), Doç.Dr. Nüket Akanıl Bingöl (Dumlupınar Üniversitesi) ve Yar. Doç. Dr. Cüneyt Nadir Solak (Dumlupınar Üniversitesi) 2-6 Mayıs 2011.

'Dumlupınar Üniversitesi TUBİTAK destekli Meme Kanseri Hücre Kültürü Laboratuvarı Çalışmaları' Doç. Dr. Azmi Yerlikaya, Eylül, 2011- Mayıs, 2012.

4. Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yaşam Kongresi (IHSLC); 'Yüksek Ateş ve Aşırı Antibiyotik Kullanımının Sperm Morfolojisi Üzerindeki Etkisi' başlıklı sözlü bildiri. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, 8-10 Nisan 2021.

Aldığım Sertifikalar

'Sukul Ekosistem Çalıştay Sertifikası' 2-6 Mayıs 2011 'Etkili İletişim Stratejileri ve Beden Dili' 15.06.2015 'Motivasyon ve Verimli Çalışma Yöntemleri' 15.06.2015 'İnsanları Etkileme ve İkna Etme Sanatı' 15.06.2015

'4. Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Yaşam Kongresi Sertifikası' 10.04.2021

'Deney Hayvanları Kullanım Sertifikası' 25.11.2023-03.12.2023

Yabancı Dil Bilgisi:

- Orta düzeyde, İngilizce.